ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 217 (8. 159) ◆ 1992 йил 4 ноябрь, чоршанба ◆ Нархи 2 сўм.

И. КАРИМОВ «ВЕК» ГАЗЕТАСИ БОШ МУҲАРРИРИ БИЛАН СУҲБАТЛАШДИ

Россиялик ишбилармонлар ҳафталиги — «Век» («Аср») газетасининг 11-сонида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг ҳафталик бош муҳаррири Владимир Соколов билан суҳбати босилиб чиқди. Суҳбатда Ўрта Осиё минтақасида, жумладан, Тожикистон республикасида бўлаётган сиёсий воқеалар кенг қамраб олинган ва Ўзбекистон раҳбариятининг унга муносабати баён этилган. Шунингдек, Тожикистондаги ижтимоий-сиёсий тангликни юмшатиш йўллари, жаҳон ҳамжамияти ва МДҲ давлатларининг бу борадаги вазифаси хусусида ҳам тўхтаб ўтилган.

И. Каримов мухбирнинг республикада тадбиркорлик ва ишбилармонликни ривожлантириш истиқболлари ҳақидаги саволларига жавоб бера туриб, Ўзбекистон ва Россия ишбилармонларининг ўзаро алоқаларини, ҳамжиҳатликдаги ҳаракатларини кучайтириш лозимлигини таъкидлаган.

Президент Россия ва Ўзбекистоннинг инвестиция соҳасидаги ҳамкорлиги тўғрисида, жумладан, шундай деган: «Мен инвестициялар ҳақида гапирганда икки томонлама жараённи назарда тутаман. Ўзбекистон кучсиз давлат эмас, бизда маблағ заҳиралари, жумладан, валюта маблағлари ҳам етарли. Биз, масалан, Сибирдаги ўрмон саноати хўжаликларига маблағ сарфлашимиз мумкин».

Мазкур суҳбатнинг ўзбекча матни «Ватан тараққиёти» фирқасининг бош нашри — «Ватан» ҳафталигида чоп этилди.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ
ҒАЛЛА ХАРИД НАРХЛАРИНИ ОШИРИШ ТЎҒРИСИДА

Колхозлар, совхозлар, ижарачи, фермер хўжаликлари ва бошқа хўжаликларни, шунингдек қишлоқ аҳолисини ғаллани кўпроқ экишга ва ғалла ялпи ҳосилини [illegible] Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Қишлоқ хўжалик вазирлигининг ғалла харид нархлари энг юқори даражасини иловага мувофиқ 1993 йил ҳосилидан бошлаб дон турларига қараб 2,5 баравар ошириш тўғрисида Ўзбекистон республикаси молия вазирлиги билан келишилган таклифи қабул қилинсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги янги харид нархлари рўйхатини бир ҳафта муддатда нашр этиб, манфаатдор вазирликлар ва идораларга етказсин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси И. КАРИМОВ.

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИГА ИЛОВА

ҒАЛЛА ХАРИД НАРХЛАРИНИНГ ЭНГ ЮҚОРИ ДАРАЖАСИ
(ҳар тоннаси сўм ҳисобида)

Буғдой	20000
Арпа	16000
Сули	16000
Жавдар	19150

Ишбилармонлик—бозор талаби

«ЧЕВАР»НИНГ ЯРАШИҚЛИ ИШЛАРИ

ШАҲРИМИЗДАГИ корхоналар ичида яна бир машҳур бўлаётгани бу — «Чевар» акционерлик фирмасидир. Бу корхонанинг фирма номини олганига ҳали кўп вақт бўлгани йўқ. Аммо ўз номига яраша ишларни амалга оширмоқда. Бу ҳақда фирма президенти Азиз Каримов қуйидагича ҳикоя қилади:

— Корхонамизда асосан миллий ходимлар ва кўпроқ аёллар меҳнат қилади. Сабаби Акмал Икромов районидаги энг гавжум маҳалла ўртасига жойлашган. Агар тарихга назар ташлайдиган бўлсак, 1966 йилги ер қимирлашидан сўнг маҳалла аҳлига раҳбарлар мурожаат қилишганда, улар шу ерларда ҳам бирон бир кичик корхона буёд бўлсаю шу ерликлар иш билан таъминланса, деган фикрни айтишган. Шу илтимосга кўра «Чевар» фабрикаси барпо қилинган эди. Мана бора-бора бу корхона ўз мавқеини ҳар томонлама мустаҳкамламоқда. Ўша вақтда ишлаган аёлларимизнинг кўпчилиги бугунги кунда корхонамиз фахрига айланишган.

Эндиликда эса фабрика фирмага айлантирилди. Хўш, бунинг нима фарқи бор, деган савол туғилиши мумкин. Демоқчиманки, ҳақиқий ишбилармонлик билан иш тутилсагина асосий иш амалга ошади. Фирма ташкил этилди, деб қўл қовуштириб ўтириб бўлмайди, албатта. Чунки энг аввало ўз акцияларимизни чиқаришимиз лозим. Ва шундай қилдик. Уни ҳар бир ишчига 1000 сўм миқдорида сотдик. Мана шу акция ҳисобига олти ой ичида 12,5 миллион сўм пул даромад қилинди.

Ҳозир фирмамизда вице-президент ва 4 нафар бошқарув аъзолари бор. Бизнинг асосий мақсадимиз кўпроқ аёлларимизни иш билан таъминлашдир. Бунинг учун албатта уларнинг ўзларида иштиёқ бўлиши керак. Гоҳо улар уйда ўтириб иш қилишни афзал кўришмоқда, яъни касаначилик йўли билан. Бунга ҳам имкон яратаяпмиз. Корхона фирма номини олгандан сўнг, ишимизда бироз ўзгартириш киритишга тўғри келди. Бошқарув ходимлари орасидан анчагина хизматчини қисқартиришга тўғри келди. Айни вақтда 120 киши ўрнига идорада 30 киши ишламоқда. Шунисиси аҳамиятлики, бирон бир хизматчи бу ердан ҳужжатини олиб чиқиб кетмади. Негa десангиз, қадрдон корхоналаридан кетиш осон бўлмади-да. Шунинг учун уларни бамаслаҳат шу ернинг ўзида иш билан таъминладик. Бу ҳам чакки бўлмаяпти. Ишни икки сменада ташкил этиб, ҳозирги кунгача ойлик маош уч маротабага кўтарилди. Бир кунда ҳар бир ишчи учун 15 сўм миқдорида қўшимча ҳақ тўланмоқда. Асосий мақсадимиз ҳар қандай шароитда барча имкониятдан фойдаланиб халқ учун арзон маҳсулот тайёрлашдир.

— Фирманинг чет эллик ишбилармонлар билан ҳамкорлик қилишга ҳуқуқи борми?

— Албатта. Бу хусусда дастлабки ишларни амалга оширдик ҳам. Яъни Шимолий Корея давлатининг «Маннон» фирмаси билан ҳамкорликда иш бошлаганимизга бир йил бўлди. Хитойлик дўстлар билан ҳамкорликда 1 та ресторан ва 2 та дўкон очиш арафасидамиз. Унинг номи «Ўзмеда» деб аталиб, бу сўз тўлиқ ўқилганда «Ўзбекистон, чиройли, ақлли» маъносини англатади. Дўконларнинг бири Тошкентда, иккинчиси Жиззахда очилади. Шу ўринда тикувчилик фирмасининг ресторан ва дўконларга нима дахли бор, деган савол туғилиши мумкин. Бироқ Низомда акционерлик фирмалари барча соҳа бўйича халқ эҳтиёжи учун иш қилишлари мумкинлиги ҳақида кўрсатма бор.

Ҳали олдимизда қиладиган ишларимиз жуда кўп. Айтиб ўтганларим фақат дастлабки қадамлардир. Эндиликда Туркия, Ҳиндистон, Хитой, Корея давлатлари фирмалари билан қўшма корхоналар тузиш энг асосий мақсадимиздир. Шунингдек, ҳозирги кунда фаолият кўрсатаётган 12 та кичик — шахсий корхоналаримизнинг барчасини хусусийлаштириш ҳам энг юксак вазифаларимиздан биридир. Уларнинг атиги иккитаси синов учун хусусийлаштирилган эди. Бу хусусий корхоналар ўзларини оқлади, яъни синов муддати муваффақиятли ўтди.

Фирманинг ривожи учун Америка, Туркия ва Хитойдан маҳсулотларни айирбошлаш усулида олиб бораяпмиз. Уларнинг биридан газламалар олаётган бўлсак, яна бошқасидан озиқ-овқат маҳсулотларини қўлга киритишга эришмоқдамиз. Мана буларнинг ҳаммаси энг аввало фирмада меҳнат қилаётган ишчи-хизматчиларнинг манфаати учун бўлса, қолаверса мустақил Ўзбекистонимизнинг равнақи йўлидаги интилишимиздир. Негаки, мана шу ишчилар аҳоли учун керак бўладиган юз хилдан ортиқ маҳсулотларни тикиб чиқаришмоқда. Биз барча каттаю-кичик олдимизга қўйган ишларни амалга оширсак, албатта бундан ҳамма манфаатдор бўлади. Ана шундагина фирма ўз номини оқлади, деб тўлиқ ишонч билан айта оламан.

Суҳбатни
Гулзода АБДУЛЛА қизи
ёзиб олди.

Бугунги кун нафаси

РЕСПУБЛИКАМИЗДА

● Тошкентда Бошқирдистон Республикаси билан Ўзбекистон Республикаси ҳукуматлари ўртасида 1993 йилда ўзаро иқтисодий алоқалар тўғрисидаги битим имзоланди. Бу муҳим ҳужжат иккала республика ўртасида кенг кўламда маҳсулотлар айирбошлашни кўзда тутади.

● Қорақалпоғистон Республикаси шоликорлари бу йилги об-ҳавонинг ноқулай келганлигига қарамай, ҳар йилдагидан ҳам шолидан кўпроқ ҳосил етиштиришга муваффақ бўлдилар. Жумладан, Қўнғирот райони шоликорлари республикада биринчи бўлиб шоли тайёрлаш режасини ошириб адо этди. Қўнғиротликларнинг давлатга топширган шолиси 41200 тоннадан ошди. Ленинобод райони шоликорлари эса 50 минг тоннадан кўпроқ шоли тайёрладилар.

● Самарқанд вилоятининг даволаш муассасаларида сариқ хасталигини келтириб чиқарувчи омилларга қарши курашга киришилди. Бу борада самарқандликларга «Смит-клейн» (Бельгия — Англия) фирмаси ёрдамга келди. Фирма яқинда 200 минг болага етадиган зардоб юборди.

● Кўҳна ва навқирон Бухоро билан биродарлашган шаҳарлар сони яна биттага кўпайди. Яқинда бир гуруҳ бухороликлар Туркиянинг Малатия шаҳрига боришганда ана шунга аҳдлашишди. Малатия шаҳрининг бошқони Мунир Эркол Бухорода турк лицейи очиш учун ўз ҳисобидан 100 минг доллар ажратадиган бўлди.

ҲАМДУСТЛИКДА

● Россия Президенти Борис Ельцин «Шимолий Осетия ССР ва Ингушетия Республикаси ҳудудида фавқулодда ҳолатни жорий этиш тўғрисида»ги Фармонни имзолаганлиги муносабати билан мамлакат фуқароларига мурожаат қилди. У бундай қарорлар энг сўнгги ҳолатлардагина, вазиятни барқарорлаштирадиган бошқа чора-тадбирлар ҳеч қандай натижалар бермагандагина қабул қилинишини таъкидлаб ўтди.

● 3 ноябрь куни Россия Федерацияси ҳукуматининг ҳайъати Россия Куролли Кучларини жамлашнинг шартномавий асосларига ўтишини молиявий жиҳатдан таъминлаш тўғрисидаги масалани қараб чиқди.

● Озарбайжон парламенти шу йилнинг 6 мартида республиканинг собиқ президенти Аёз Муталибов шахси дахлсизлиги тўғрисидаги қонунни бекор қилди. Бу қонун 3 ноябрь куни Миллий мажлисда республика бош прокурорининг илтимосига кўра якдиллик билан бекор қилинди. Республика бош прокурори қидирув органлари А. Муталибовга қарши жиноий иш қўзғаш учун етарли материалларга эга эканлигини айтди.

● 5 ноябрдан бошлаб Арманистонда жамоат транспортидан фойдаланганлик учун йўл ҳақи беш баравар ошади. Энди у уч сўмни ташкил этади.

● Украина Олий Кенгаши Чернобиль атом электрстанциясини 1993 йилда фойдаланишдан чиқариш тўғрисидаги қарорни бекор қилди.

● Тожикистонда беш ярим балл билан зилзила бўлди. Унинг ўчоғи Қўрғонтепа шаҳридан шимолда 100 километр узоқликда. Қурбонлар ва вайронагарчиликлар бўлмади.

● Кеча Москва банклараро валюта биржасида кейинги вақтда биринчи бор долларнинг нархи пасайди. У 396 сўмни ташкил этди. Бу аввалги савдодагидан 2 сўм кам.

ХОРИЖДА

● Кеча Америка Қўшма Штатларида президентлик сайловлари ўтказилди. Демократ Билл Клинтон бу сайловларда ғалаба қозонди, Американинг 42-Президенти бўлди.

● Болгариянинг дипломати Иван Котов Ангола пойтахтида номаълум шахслар томонидан ўғирлаб кетилган.

● Болгариянинг собиқ бош вазири Георгий Атанасов кеча ўн йиллик қамоқ жазосига ҳукм қилинди. У болалар уйлари қурилиши учун мўлжалланган маблағларни партия арбобларининг 42 нафар болалари учун уй-жойлар қуришга сарфлаганликда айбланди.

● ЧСФР мудофаа вазирлигининг маълумотларига қараганда Чехословакия армиясининг шахсий таркиби ва қуролланишини бўлиш [illegible]. Бу жараён 1994 йилнинг охирига бориб якунланиши керак.

Дийдорлашувга нима етсин!

УЗБЕКИСТОНИМИЗНИНГ ҳар бир фасли ўзига хос. Унинг кузи файзу тароватли билан ўзгача! Шу кезларда республикамиз пойтахти гўзал Тошкент шаҳри ўзига хос байрам либосини кийган. Кўчалардан ўтган кишининг кўзи хориждаги ёш ватандошларимизга қарата айтилган дил сўзлари ёзилган шиорларга тушади. Бундан ҳатто уч-тўрт йил олдин бундай анжуманни ўтказиш у ёқда турсин уни хаёлимизга ҳам келтиролмас эдик. Шукроналар бўлсинки Ўзбекистон Республикаси ўз мустақиллигига эришгач авлодларимизнинг асрий орзулари ушалмоқда...

Кеча Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Давлат академик катта театрининг муҳташам биносига келган ҳар бир кишининг қалбидан хоҳ у хориждан келган меҳмон бўлсин, хоҳ у мезбон бўлсин бир фикр: ёш ватандошларнинг халқаро бу анжумани шубҳасиз Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг шарофатидандир деган ўй ўтди. Бинобарин Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг ёш ватандошларнинг халқаро анжумани қатнашчиларига йўллаган табрикномасида ҳам бу ёруғ кунларни ҳаммамиз узоқ, жуда узоқ кутганлигимиз алоҳида таъкидланади.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари М. Қорабоев ёш ватандошларнинг халқаро анжуманини кириш нутқи сўзлаб очди. Республика Президентининг давлат маслаҳатчиси У. Азимов Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг табрикномасини ўқиб берди. Анжуманда сўзга чиққан Тошкент шаҳар Ҳокими А. Фозилбеков, Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Комитетининг биринчи котиби А. Орзиматов ёш ватандошларни чин дилдан муборакбод этдилар.

Гапимизни мухтасар этиб ушбу анжуманда АҚШ, Германия, Бельгия, Австралия, Саудия Арабистони, Туркия, Хитой, Сурия, Иордания ва Афғонистон давлатларидан, шунингдек Ҳамдўстликдаги бир қанча давлатлардан ёш ватандошлар Ўзбекистон диёрида дийдор кўришганликларини алоҳида таъкидлаб ўтмоқчимиз. Дарҳақиқат, покиза ниятли кишиларнинг ўзаро дийдор кўришганига нима етсин! Анжуманда сўзга чиққан бошқа кишилар ҳам ана шу фикрни алоҳида таъкидлаб ўтдилар.

Тантанали йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А. Муталов ва бошқа расмий кишилар иштирок этдилар.

Саид БОБОЕВ.

• • •

СУРАТЛАРДА: Алишер Навоий номли Ўзбекистон Давлат академик катта театрида халқаро анжуман очилишидан лавҳалар.

Рустам Шарипов суратлари.

Сўз—анжуман қатнашчиларига

БУ—МУСТАҚИЛЛИК ЭЪТИРОФИДИР

⊙ Усама — ал-Бухорий (Сурия):

— Мазкур анжуман ўз кўлами билан нафақат менинг, балки барча миллатдошларимнинг ҳаётида чуқур из қолдиради, деган умиддаман. Унда иштирок этаётганларнинг ҳар бири, ишончим комилки, Ўзбекистон тараққиётига хизмат қилувчи қатор ва аниқ таклифлар билан чиқа олади. Мен мана шундай хайрли тадбирни уюштирган ташкилий комитетга алоҳида миннатдорчилик билдирар эканман, уларга чет эл ёшлар ташкилотлари билан ҳамкорлик алоқаларини боғлаш учун қўлимдан келган барча ёрдамни бераман, деб ишонтира оламан.

⊙ Маҳмуд — ал-Афғоний (Иордания):

— Бу анжуман — мустақиллик эътирофи, эркин-эмин нафас олиш ҳуқуқини қўлга киритган инсонлар учрашувидир. Шу давргача мен Англия, Швеция каби давлатларда ўзбеклар яшашини билмас эканман. Энди эса улар билан мустаҳкам алоқа ўрнатишга ҳаракат қилмоғим муқаррар.

⊙ Омар Бухорий (Сурия):

— 70 йил мобайнида биз — хорижда яшовчи ўзбекларга Ўзбекистон ҳақида нотўғри маълумот бериб келишганди. Бугунги кунда ҳам чет элликларнинг аксариятида жуда қадимий тарихга эга бўлган туркий халқлар ҳақида деярли тасаввур йўқ. Мазкур анжуман эса бундай адолатсизликнинг томирини қирқишга кўмаклашади, деган умиддаман. Шунинг учун ҳам анжуманни ташкил этишда беминнат ёрдам кўрсатган Ўзбекистон Республикаси халқаро маданий ва маърифий алоқалар миллий ассоциациясининг хорижий ватандошлар билан маданий алоқалар боғлаш бўлими (собиқ «Ватан» жамияти) ходимларига катта раҳмат айтмоқчиман.

⊙ Константин Гусаров, Мақсуда Назарова ва Людмила Аминова (Украина):

— Киев шаҳридан самолётда учган пайтимизда Украина пойтахтида кучли ёмғир ёғаётган, ҳавонинг ҳарорати эса 16 даража эди. Тошкент аэропортида самолётдан тушиб, ўзбек тупроғига қадам қўйишимиз билан бу ерлик аҳолининг бизга бўлган илиқ, самимий муносабатларинигина эмас, қуёшнинг роҳатбахш ҳарорати, куннинг чарақлаб турганининг гувоҳи бўлдик. Бу эса бизга халқларнинг бир осмон остида тинч-тотув, иноқ яшашлари лозимлигининг рамзий белгисидай туюлди.

Суҳбатдош
Нонба АЗИЗОВА.

Шаҳар—қишлоққа

ПАХТАКОРГА АТАЛГАН

ТОШКЕНТ қишлоқ хўжалиги машинасозлиги ишлаб чиқариш бирлашмаси ишчи ва хизматчилари билан суҳбатимиздан маълум бўлдики, корхона аҳли бугунги кунда асосан пахта териш машиналари ишлаб чиқараётган экан. Пахтакорларга мадад бўладиган бундай корхона дунё бўйича икки жойда, АҚШ билан Ўзбекистонда мавжуд. Бизнинг бирлашмамиз эса Ўрта Осиёдаги барча пахтачилик вилоятларини терим машиналари билан таъминлайдиган ягона корхонадир. Ҳозир барча ишлаб чиқаришлар қатори бирлашма меҳнат аҳли ҳам бозор иқтисодиёти қийинчиликларини бошидан кечирмоқда. Хом ашё четдан келтирилади. Металл қиммат, у қимматлашган сайин, машиналарнинг баҳоси ҳам ошиб бормоқда.

— Ҳозир бизда режа ёки мажбурият деган тушунчалар қолиб кетган, — деди биз билан суҳбатда корхона касаба уюшмаси раисининг ўринбосари М. З. Гильмияров. — Фақат буюртма асосида меҳнат қилаяпмиз. Ўзбекистондаги барча вилоятлар бизга буюртма беришган. Ўз вақтида уларга сифатли машиналар етказиб беришга ҳаракат қиламиз. Буюртмачиларимиздан маҳсулотларга ҳеч қандай эътирозлар бўлаётгани йўқ. Ўрта Осиё республикалари орасида Туркманистон ҳамда Озарбайжондан кўплаб талаблар келиб турибди. Биз уларни ҳам пахта териш машиналари билан таъминлаяпмиз.

Буюртмалар асосан август, сентябрь ойларида авжига чиқади. Чунки бу даврда пахта териш мавсуми яқинлашаётган бўлади. Ҳамма теримни уюшқоқлик билан, тез кунларда ўтказиш учун техника ёрдамига муҳтож бўлади. Аммо минг афсуски, қиш ва баҳор ойларида буюртмачиларнинг сони камайиб боради. Меҳнаткашларни узлуксиз иш билан таъминлаб туриш учун халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришни йўлга қўйдик.

Тошкент қишлоқ хўжалиги машинасозлиги ишлаб чиқариш бирлашмаси меҳнат аҳли фақат сон жиҳатдан эмас, балки сифат жиҳатидан ҳам маҳсулотларини яхшиламоқда.

Қобил ИСОҚОВ.

Обуна—93

ҲАЛИ ВАҚТ БОР

ШУНДАЙ БЎЛСА ҲАМ 1993 ЙИЛ УЧУН ГАЗЕТА ВА ЖУРНАЛЛАРГА ОБУНА БЎЛИШНИ СЎНГГИ КУНГА ҚОЛДИРМАНГ!

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси Алоқа вазирлиги 1993 йил учун газета ва журналларга ёзилиш муддатини 1992 йил 20 ноябргача узайтирди. Хўш, бу соҳада шаҳримиздаги ишларнинг аҳволи қандай?

— Ҳозирги кунда 159 алоқа бўлимимиз келгуси йил учун газета ва журналларга обунани расмийлаштирмоқда, — дейди, «Тошкент почтаси» шаҳар ишлаб чиқариш корхонаси бошлиғининг ўринбосари Замира Валитова. — Бундан ташқари матбуот нашрларига 8 та район пунктларида ҳам ёзилиш мумкин. Ходимларимиз томонидан обунани уйда расмийлаштириш ҳам ташкил этилган. 20 октябргача бўлган маълумотларга қараганда алоқачиларимиз тошкентликлар хонадонларида 1 миллион 200 минг сўмлик газета ва журналларга обуна қабул қилганлар. Белгиланган тартибга кўра алоқачиларга уйда расмийлаштирилган обуна пули миқдорининг 1 фоизи ҳисобида мукофот тўланади. Жамоатчи обуна тарқатувчилар учун эса расмийлаштирилган ҳар бир квитанция учун 30 тийиндан тўланади.

Обуна давом этаяпти. Лекин биз газета ва журналларга ёзилишни сўнгги кунгача чўзишни тавсия этмаган бўлардик. Чунки, бу ишни охирги кунгача қолдириш турли ноаниқликлар, чалкашликларни ҳам келтириб чиқариши мумкин.

64690 Ушбу рақам «Тошкент оқшоми»нинг нашр кўрсаткичидир.
Газетага 1993 йилги обуна 20 ноябргача узайтирилди.
Обунани расмийлаштиришга шошилинг!

Спорт янгиликлари

УКРАИНАЛИК Игорь Свергун раҳбарлигидаги альпинистлар гуруҳининг жаҳондаги энг баланд чўққи — Эверестни забт этиш режалари пуч чиқди. Марраға 150 метр масофа қолган пайтда бошланган кучли шамол уларни ортга қайтишга мажбур қилди.

Мана шу зафарсиз сафар билан Эверестга чиқишнинг бу йилги мавсуми якунланди.

* * *

БАСКЕТБОЛ бўйича Европа чемпионлари Кубогида иштирок этаётган Минскнинг «Горизонт» жамоаси қизлари ўз майдонларида дастлабки халқаро ўйинларни ўтказдилар. Лекин рақиб — Венгриянинг ПВСК жамоаси мазкур ўйинда 78:60 ҳисобида ғолиб чиқиб, Белоруссия вакилларини навбатдаги босқичда қатнашиш ҳуқуқидан маҳрум этди.

* * *

МАГДЕБУРГЛИК сув спорти устаси Астрид Штраус Германия сузиш федерациясини унга Барселона Олимпиадасида қатнашиш имкониятини бермагани учун судга берди.

* * *

ГАНДБОЛ бўйича биринчи Европа чемпионати 1994 йилнинг 17-25 сентябрь кунлари Германияда бўлиб ўтади. Унда 28 давлат вакилларининг иштирок этиши кутилмоқда.

* * *

ИЛГАРИ хабар қилганимиздек, Хиросима шаҳрида футбол бўйича X Осиё Кубоги ўйинлари ўтказилмоқда. Дастлабки учрашувларда қуйидаги натижалар қайд этилди. Саудия Арабистони — Хитой — 1:1, Катар — Таиланд — 1:1.

** Ўзбекистон Республикаси Конституцияси лойиҳаси—умумхалқ муҳокамасида*

ТАҲРИРГА ҲОЖАТ ҚОЛМАСИН

МУСТАҚИЛ Республикамизнинг биринчи Конституцияси лойиҳасининг умумхалқ муҳокамасига қўйилиши бутун Ўзбекистон фуқароларининг мунозара қилишини, ўз фикрларини билдиришини тақозо этади.

Ҳозирги кунда матбуот саҳифаларида Конституция лойиҳаси бўйича жуда хил фикрлар билдирилмоқда. Бизга маълумки, Конституция — бу Асосий қонун бўлиб, у олий юридик кучга эга. Унинг бу олий кучи шунда кўринадики, қабул қилинадиган қонунлар ва норматив актлар Конституцияда кўзда тутилган нормаларга зид бўлмаслиги, уни инкор этмаслиги керак, акс ҳолда улар ўз кучини йўқотади.

[illegible]

18-модданинг 1-қисмида «миллати» сўзи киритилиб, «Барча фуқаро бир хил ҳуқуқ ва эркинликларга эга бўлиб, [illegible] қонун олдида тенгдирлар» деб эътироф этилса маъқул бўлур эди. «Миллат» сўзи қўшилишига сабаб республикамиз кўп миллатли бўлиб, уларнинг қонун олдида тенглиги ҳуқуқий тартибда белгиланиши зарурдир.

21-модданинг 1-қисмида «Ўзбекистон Республикасининг бутқул ҳудудида ягона фуқаролик ўрнатилади» деб кўрсатилган, лекин шу модданинг 3-қисмида «Қорақалпоғистон Республикасининг фуқароси айни вақтда Ўзбекистон Республикасининг фуқароси ҳисобланади дейилган, булар бир-бирини инкор қилмаяптими?

35-модданинг биринчи жумласида «Ҳар бир шахс мулкка эгалик қилиш ҳуқуқига эга» дейилган, аммо мулкка қонуний эгалик қилиш ва қонунсиз эгалик қилишга бўлинади. Шундан келиб чиқиб, шу жумлани **«Ҳар бир шахс қонун йўл қўйган мулкларга эгалик қилиш ҳуқуқига эга»** деб ўзгартирилса ўринли бўлади.

XIII бобни оладиган бўлсак, жамиятнинг асосини унинг иқтисодий негизи ташкил этади. Лойиҳада бор-йўғи 3 та модда жамиятнинг иқтисодий негизига бағишланган, уни кенгайтириш зарурдир. 50-моддада «Ўзбекистон иқтисодиётининг негизи —ижтимоий бозор хўжалиги бўлиб...» деган сўзлардан сўнг бозор иқтисодиётининг мазмунини очиб берувчи объектив қонунларини кўрсатиб ўтиш керак деб ҳисоблайман. Бу ерга **«...у қиймат қонуни, талаб ва таклиф қонуни, пул муомаласи қонунларига асосланиб ривожланади, унда иқтисодий фаолият, тадбиркорлик ва меҳнат қилиш эркинлиги истеъмолчиларнинг ҳуқуқи устунлигини ҳисобга олиб кафотлатланади...»** деб тугалланса, модданинг давомини қўшимчалар билан алоҳида модда қилиб берилса ўринли бўлади.

50-модда кенгайтирилиб **«Ўзбекистонда мулкчилик шаклларининг хилма-хиллиги ва тенг ҳуқуқлилиги, уларнинг ҳуқуқий жиҳатдан баб-баробар муҳофазаси, ҳалол рақобати ва ижтимоий фойдали бўлиши таъминланади...»** деб берилгани маъқул.

Давлат ҳокимиятини учга бўлиш жуда ўринлидир, шулардан бири «суд ҳокимияти» бўлиб, у XXIII бобда берилган. Бу бобда «суд ҳокимият қонун чиқарувчи ва ижро этувчи ҳокимиятлардан, сиёсий партиялардан, бошқа жамоат бирлашмаларидан мустақил ҳолда иш юритади» деб таъкидланганлиги жуда тўғри баён этилган.

Лекин Олий суд ва олий хўжалик судларининг фаолиятларига унчалик эътибор берилмаган, улар ҳам Конституциявий мустаҳкамланса мақсадга мувофиқ бўлади.

Худойқул АЗИЗОВ,
Тошкент Давлат юридик институти аспиранти.

ИФОДАСИНИ ТОПСА

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси лойиҳасининг эълон қилинишини орзиқиб кутган эдик. Мана, уни қизиқиб муҳокама қилмоқдамиз. Айниқса, маҳаллаларда муҳокама қизғин ўтаяпти. Куни кеча Ҳамза районидаги Нодира маҳалласида Конституция лойиҳасининг муҳокамасига бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди. Йиғилганлар орасида мўътабар отахонлар ҳам бор эди. Улар лойиҳанинг бўлим ва моддалари устида алоҳида тўхталиб ўтдилар. Айниқса, уларни лойиҳанинг 104-моддаси қизиқтирди. Чунки, бу моддада маҳалланинг мавқеи ўз ифодасини тўла топмагандек баён этилганди. Унда «Қишлоқ ва маҳаллаларда фуқароларнинг йиғинлари ўзини-ўзи бошқариш органлари бўлиб, улар икки ярим йил муддатга Кенгаш раисини (оқсоқолини) ва унинг маслаҳатчиларини сайлайди», дейилганди. Шу модданинг давомида эса «ўзини-ўзи бошқариш органларини сайлаш тартиби, фаолиятини ташкил этиш ҳамда ваколат кўлами қонун билан белгиланади» тарзида баён этилган. Бир моддадаги талқинлар икки хил. Аввал шуни айтиш кераки, қишлоқни маҳалла билан тенглаштириб бўлмайди. Бир қишлоқда бир нечта маҳалла бўлади. У жойда қишлоқ кенгаши ҳукмрон. У ўз ўрамидаги барча ишларга масъул. Қишлоқ Кенгашининг раисини фуқароларнинг йиғини эмас, балки, қишлоқ советига сайланган депутатлар беш йил ваколат билан сайлайди.

Ўз-ўзини бошқариш органи бўлган маҳалла эса ўз Кенгаши раисини маҳалла ҳақидаги низомга асосан (масалан, Тошкент шаҳар маҳаллалар ҳақидаги низом) 5 йил муддатга сайлайди. Йиғилиш аҳлининг фикрича «Маҳаллий давлат ҳокимияти асослари», деган XXI бобда қишлоқ Кенгашлари алоҳида моддада ўз ифодасини топса мақсадга мувофиқ бўларди.

Кейинги йилларда маҳаллаларга умумхалқ эътиборининг кучаётганлигини ҳисобга олиб, унинг мавқеини алоҳида модда билан ифодалаб: **«Маҳалла фуқароларининг йиғинлари ўз-ўзини бошқариш органлари бўлиб, маҳаллий ҳокимиятнинг қуйи бўғинидир»,** — дейилса давр талабига мос тушган бўлади.

Неъматжон ҲАСАНОВ,
Ҳамза район маҳаллалар Кенгашининг раиси, Тошкент шаҳар Кенгашининг депутати.

⊙

«Орзу» чарм-атторлик ва спорт буюмлари ишлаб чиқариш бирлашмаси бугунги кунда бозор иқтисодиёти талабларидан келиб чиққан ҳолда, айниқса, маҳсулот сифатига катта эътибор бермоқда. Бу ишни амалга ошириш учун цех бошлиғи ва усталар бўлинмаларда назоратни кучайтиришмоқда.

СУРАТДА: цех бошлиғи Абдулазил Шодмонов ҳамда уста Назира Мансуровалар тикувчи Малика Каримова бажарган ишни кўздан кечиришмоқда.

Андрей Пишненко сурати.

⊙

** Ўзбекистон ва жаҳон*

ЛОНДОНГА ҲАВО КЎПРИГИ ОЧИЛДИ

⊙ Ўзбекистон Республикасида истиқлол байроғи ҳилпираб, у тўлақонли равишда жаҳон ҳамжамияти давлатлари сафидан ўрин олгач, курраи заминдаги мамлакатлар билан турли соҳалардаги алоқаларимиз ҳам кучайиб кетди. Муҳими Арабистон, Ҳиндистон, Покистон, Туркия, Хитой каби давлатларга ҳаво йўллари очилди. Бу, албатта Ўзбекистоннинг келажаги учун кенг имкониятлар очади. Куни кеча эса яна бир ажойиб хушхабарнинг гувоҳи бўлдик: илк бор «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпаниясининг ИЛ—62 М самолёти Тошкент — Лондон—Тошкент рейсини бажарди. Бу Европа давлатларига ҳаво йўли орқали қўйилган дастлабки қадам эди.

Самолёт экипажи, авиакомпания ходимлари билан бирга оммавий ахборот воситаларининг вакиллари ҳам таассуротларга жуда бой бўлган тарихий парвознинг қатнашчилари сафидан ўрин олишди.

7 соату 15 дақиқа ичида самолёт Қозоғистон, Россия, Латвия, Швеция, Дания мамлакатлари устидан парвоз этиб, Тошкентдан Лондонгача бўлган масофани босиб ўтди. Самолёт экипажи, кўркам, чеҳраларидан табассум барқ уриб турган само бекалари йўловчилар ушбу давомли парвоз пайтида ўзларини тетик ва бардам ҳис этишлари учун бутун маҳоратларини ишга солишди. Қувонарли томони шундаки, авиакомпаниямиз аъзоларининг кийимлари ҳам Ўзбекистон миллий байроғидан ўрин олган ранглар янглиғ янги қиёфа касб этди. Шуни алоҳида таъкидлаб ўтиш жоизки, ҳаво кемаси йўловчиларига ўртача даражада хизмат кўрсатиш ҳам ортда қолган кўринади. Само бекаларининг жуда ҳам чаққон, серилтифот эканликларидан ташқари, шу куни 16,5 соат хизмат қилганликларига қарамасдан уларнинг чарчаганликлари асло сезилмади.

Ушбу тарихий рейсни бажарган учувчиларга ҳам осон бўлмади. Экипаж командири, биринчи класс учувчиси Арслон Рўзметов, иккинчи командир, биринчи класс учувчиси Игорь Мельников, назоратчи Геннадий Скворцов, иккинчи учувчи Игорь Новицкий, штурман Николай Яневич, борт муҳандиси Александр Чеботарёв, борт радисти Анатолий Лебедевлар ўз вазифаларини аъло даражада адо этишди.

Кўпчиликни эса «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси бош директорининг биринчи ўринбосари қандай қилиб учувчи ўриндиғидан жой олди экан, деган савол қизиқтирарди.

— Биринчидан, мен учувчиман, иккинчидан эса администратор, — дейди биз билан суҳбатда Арслон ака Рўзметов. — Бугун илк марта Европага парвоз қилдик. Бунгача эса учувчиларимиз юк ҳаво кемаларида чартер йўналишларида қатнашдилар. Фикримча, келгусида Тошкент — Лондон — Тошкент ҳаво кўприги энг «валютали» йўналишлардан бири бўлиб қолади. Гап шундаки, Англиянинг Осиё давлатлари билан, жумладан ўзининг собиқ мустамлакалари билан иқтисодий алоқалари жуда мустаҳкамдир. Бинобарин, Тошкентнинг Осиё марказида жойлашганлиги, бу ерда халқаро ҳаво йўлининг очилиши ҳамда самолёт чипталарининг ниҳоятда арзонлиги (битта рейс чиптасининг нархи — атиги 200 доллар, бизнинг пулимизда эса Тошкентдан Лондонгача 68 минг сўм). Ғарб корчалонлари, ишбилармонлари учун ниҳоятда кенг имкониятлар очади. Ҳаво рейсларини сешанба ва жума кунлари амалга оширишни режалаштираяпмиз. Бу йўналишга олтита экипаж хизмат кўрсатади. Шу ўринда «экипаж аъзолари қандай талабларга жавоб бериши керак?» деган саволнинг ҳам туғилиши табиий. Улардан ўз вазифаларини миридан сиригача билиш, мустаҳкам соғлиқ ва инглиз тилида эркин сўзлаша олиш талаб этилади. Умуман, инглиз тилини мукаммал ўзлаштириш халқаро ҳаво йўлларида хизмат қилувчи ҳар бир ходимнинг олдига қўйилган вазифадир. Чунки, мустақилликка эришганимизга эндигина бир йил ўтган бўлса-да, тошкентлик само лочинлари Малайзия, Ҳиндистон, Покистон, Туркия, Саудия Арабистони, Бирлашган Араб Амирликлари, Исроил, Хитой (Шинжон — Уйғур мухтор райони) давлатларига мунтазам равишда қатнамоқдалар. 16 ноябрда эса Хитой республикасининг пойтахти Пекинга ҳам ҳаво қатновини очишни режалаштирганмиз. Шу йилнинг ўзида яна Франкфурт (Германия), Бангкок (Таиланд) шаҳарларига «дарча очиш» ниятидамиз. Умуман, ҳаво йўналишлари жўғрофиясини тобора кенгайтириб борамиз.

Лондондаги машҳур Хитроу аэропортига Гринвич вақти билан соат 21.30 да оҳиста қўндик. Бу пайт ҳаво очиқ бўлиб, қўнаётган самолётларнинг чироқлари ёнаётганлиги тез-тез кўзга ташланарди. Чунки, Хитроу дунё бўйича энг йирик ва ҳаво алоқалари кенг қўнимгоҳлардан бири ҳисобланади. Аэропортдан сизни Англиянинг пойтахтигача метро 20 дақиқада элтиб қўяди. Бироқ Лондон шаҳрини томоша қилиш кўнглимиздаги орзулигича қолиб кетди. Зеро, Англияда мамлакатга кириш қонун-қоидалари жуда қатъий белгиланганлиги туфайли фақатгина бир ярим соат мобайнида қўнимгоҳ гўзалликларини томоша қилиш билан кифояландик. Юмшоқ гиламлар тўшалган, ажойиб қандиллар билан ўзига хос безатилган Хитроу бениҳоя кўркам экан. Божхона ходимларининг назоратидан сўнг биз ҳам аэропортдаги дўконга кирдик. Бу ердаги маҳсулотларни кўриб кишининг кўзи қамашиб кетади. Моллар сифатли бўлгани билан нархи ҳам ўзига яраша: машҳур «Паркер» фирмасида ишлаб чиқарилган ручканинг ўртача нархи 150 фунт стерлинг экан. Бу эса тахминан 300 доллар ёки ҳозирги курс бўйича 120000 сўмдир. Шундай қилиб англияликлар олдида ўзига хос танлаш имконияти юзага келади: ручка сотиб олиши ёки шу пулга Тошкентгача чипта харид қилиши мумкин.

Хитроу аэропортида бир гуруҳ ёш йигитлар эса (маълум бўлишича саёҳатнинг ашаддий ишқибозлари) Тошкентни томоша қилишни маъқул кўришибди. Улар ўзбек ҳаво кемасининг англиялик илк йўловчилари сафидан ўрин олишди.

...Тунги Лондоннинг кўплаб кўллар устида жилваланиб фараҳбахш манзара касб этаётган чироқлари ортда қолди. Самолётимиз зарур баландликка кўтарилиб моторлар ҳам бир текис ишлай бошлади. «Жуда ҳам ажойиб машина, — таъкидлади Арслон ака, — Германияда тайёрланган. Ва мазкур давлатдан сотиб олган самолётларимиздан бири. Мақтаниш бўлса ҳам айтиб қўяй, у ҳатто сувга ҳам қўниш учун барча қулайликларга эга». Яратганга шукрлар бўлсинки, бизга ҳаво кемамизнинг бундай ажойиб имкониятларини амалда синаб кўриш насиб этмади. Самолётимиз Тошкент аэропортига оҳиста қўнди...

Елена КУЗНЕЦОВА.

** Бозор иқтисодиёти ва ҳаёт*

ОЛИСЛАРНИ КЎЗЛАЁТГАН «ЮЛДУЗ»

⊙ Гарвард тижорат мактабининг профессори Фрэнк Л. Тэкернинг ёзишича, АҚШда тўрт ярим миллиондан ортиқроқ кичик корхона (фирма)лар мавжуд бўлиб, улар Америкада фаолият кўрсатаётган ишлаб чиқариш компанияларининг 95 фоизини ташкил этаркан. Гарчи ҳар йили юз минглаб кичик корхоналар у ёки бу сабаб билан йўқ бўлиб кетаётган бўлсада, уларнинг ўрнига яна шунчаси дунёга келмоқда экан. Албатта, рақобатга, мамлакатдаги иқтисодий таназзулга дош беролмай синган кичик корхоналар маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмининг, ишчилари сонининг озлиги учун ҳам, айтайлик, саноат учун унчалар катта йўқотиш эмасдир. Лекин бир неча минглаб ишчиси бўлган, давлат миқёсидаги йирик корхона молиявий жиҳатдан қийин аҳволга тушиб қолса, унинг боши узра тўпланган қора булутларни ҳайдашга фақатгина ана шу ернинг меҳнаткашлари, биринчи навбатда эса барча жавобгарликни бўйнига олган корхона раҳбарияти муваффақ бўлиши мумкин, холос.

Фикрларимизни ойдинлаштириш учун, яхшиси газетамизда қувонçу ташвишлари мунтазам равишда ёритилиб келинаётган «Юлдуз» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасининг бугунги қийин шароитдаги ҳаётига бир назар ташласак.

АВВАЛ ИҚТИСОД...

ЖОРИЙ йилнинг сентябрь ойида бирлашма ишчиларининг ўртача ойлик иш ҳақи 5000 сўмни ташкил этган бўлса, Ўзбекистон Президентининг Фармонига мувофиқ октябрь ойида у яна 1,6 фоизга оширилди. Нарх-навонинг кун сайин ошиб кетаётганини ҳисобга олиб ўз ишчиларини ижтимоий ҳимоялаш мақсадида октябрь ойида уларнинг ҳар бирига 1000 сўмдан, нафақахўрларга 500 сўмдан, ҳомиладорлик таътилидаги 1500 аёлга эса 800 сўмдан ёрдам пули берилди. Бирлашмада меҳнат қилаётганларнинг ҳар бир кунига 70 сўмдан (овқат пули ва йўл ҳақи) ажратилаётгани, узлуксиз меҳнат стажига эга бўлганларга 14-маош берилаётгани, уй-жойларини хусусийлаштириш ҳаракатида юрганларни баҳоли қудрат моддий қўллаб-қувватлаш йўлга қўйилаётгани, қолаверса, ана шу мақсадлар учун октябрь ойининг ўзидагина корхона ҳисобидан 25 миллион сўм сарфланганини ҳисобга олсак, «Юлдуз» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасининг молиявий аҳволи ҳавас қилса арзигудек эканининг гувоҳи бўламиз.

Бирлашма бош директорининг ўринбосари Тоҳир ака Собитовнинг сўзлари фикрларимизнинг яққол далилидир:

— Шу йилнинг тўққиз ойи мобайнида бирлашмамиз ўз олдига қўйган режаларини барча кўрсаткичлар бўйича ошириб бажарди. Жумладан, шу кунга қадар биз 142 миллион сўм соф даромад олдик, бу эса белгиланган режа кўрсаткичидан 22 миллион сўм кўп демакдир.

— Корхона ҳовлисида сабзавот маҳсулотлари билан савдо қилаётган дўконга кўзимиз тушди...

— Уни ким маҳсулот билан таъминлаб туради, демоқчисиз-да, шундайми? Биз Бўстонлиқ районидаги Боймирзаев номли жамоа хўжалигига унинг ҳудудида тикувчилик цехи қуриб бердик. Бундан ташқари 50 кишига мўлжалланган бу мўъжазгина цехни хом ашё билан ҳам таъминлаб турамиз. Улар эса бунинг эвазига пиёз, картошка, боғдорчилик маҳсулотлари етказиб берадилар. Шунингдек, бу ерда ўз чорвачилик фермамизни очиш режамиз ҳам йўқ эмас.

ХОРИЖДА ҲАМ ҚИЗИҚИШМОҚДА

БИРЛАШМА ишчилари, очиғи, бош директордан ёлчиганлар. У узоқ йиллар мобайнида шу корхонада меҳнат қилган, институтни эндигина битириб келган ёш мутахассисдан Ўзбекистон енгил саноат вазирининг биринчи муовини даражасигача қадар кўтарилган ва ниҳоят, ўзининг қадрдон жамоасига раҳбар бўлиб қайтган Абдуваҳоб ака Тошпўлатовдир.

Бундан етти йил муқаддам собиқ Иттифоқ миқёсида бошланган қайта қуриш халққа нимадир берган бўлсада, яна нелардандир маҳрум этди. Мана шу етти йил мобайнида халқлар ўртасидаги дўстликка нифоқ солинди, республикалар орасидаги иқтисодий алоқалар узилди, ишлаб чиқариш суръати йил сайин пасайиб кетди.

Абдуваҳоб ака ҳам ўзининг раҳбарлик фаолиятини ана шундай оғир шароитда бошлади. Бирлашмага келганига атиги бир ярим йил бўлган бўлсада, унинг ташаббуси (бу нарсани ишчиларнинг ўзлари эътироф этдилар) билан қатор ўзгаришлар юз берди.

Жумладан, бир йил ичида сўнгги 15—20 йил мобайнида «уста кўрмаган» аксарият цехлар тўла таъмирдан чиқарилди, 520 ўринли янги ҳунар-техника билим юрти биноси ишга туширилди, ўттиз олти оилага мўлжалланган тўққиз қаватли уй фойдаланишга топширилди. Ишчиларнинг асосий қисмини аёллар ташкил этишини ҳисобга олиб уларнинг фарзандлари, оиласи даврасида кўпроқ бўла олишлари учун имкон яратиш истагида ишлаб чиқариш кўрсаткичини пасайтирмаган ҳолда иш вақти бир соатга қисқартирилди. Барча катта-кичик корхоналарда кадрларни қисқартириш кетаётган бир пайтда «Юлдуз»да ишлаб чиқариш майдонларидан унумли, тўғри фойдаланиш ҳисобига янги учта цех очилди. Бу эса яна 300 тадан ортиқроқ иш ўрни демакдир.

Айниқса, ишлаб чиқарилаётган эркак ва аёлларнинг устки кийимларининг сифати кескин яхшиланди. Маҳсулотлари фақат Ўзбекистон ҳудудидагина савдога чиқарилаётган бирлашма билан Жанубий Корея, Афғонистон, Испаниянинг йирик корхоналари қизиқиб қолдилар.

ЖИСМОНИЙ КАМОЛОТ

АЛБАТТА, юқоридаги қайдларимизни ўқиганлар «Юлдуз» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасининг ечимини кутаётган муаммолари, бироз оқсаётган соҳалари йўқ эканда, деб ўйлаши турган гап. Йўқ, муаммо-ю камчиликлар ҳам етарли. Ишчиларнинг маданий дам олиши, спорт билан шуғулланиш учун шароит яратиб бериш муҳимлиги ана шулардан биридир. Ишчиларнинг аксарияти фарзандлари, оиласи бор аёллар, уларда спортга ошно бўлгани вақт қаёқда, деган баҳоналар, менимча, ўринсиз. Аксинча, Ёшлар Иттифоқи комитети, касаба уюшмаси ташкилотлари маданий дам олиш ва спортнинг турмуш ташвишларини енгиб ўтишда жуда қўл келиши ҳақида тушунтириш ишлари олиб боришлари, лозим бўлса шахсий намуна кўрсатмоқлари лозим. Чунки жисмоний ва маънавий жиҳатдан соғлом инсонгина ўзи меҳнат қилаётган корхона, қолаверса, она юрти равнақи йўлида фидойилик кўрсата олади.

Шуҳрат АРМОН.

** Ишчи касбини улуғлаб*

ХИЗМАТГА КАМАРБАСТА

ПОЙТАХТИМИЗДАГИ агрегат заводи жамоасида салкам икки минг ишчи бўлса, шундан уч юздан ортиқ киши 1-цехда меҳнат қилмоқда. Жамоа эришаётган ютуқларда мазкур цех меҳнатчиларининг ҳиссаси катта. Х. Прохоров бош бўлган созловчилар бригадаси эса токарлик, фрезерлик, агрегат дастгоҳлари ҳамда кранларнинг бир маромда ишлашини таъминламоқда.

Жамоада меҳнат фахрийси Раҳим Ортиқовни усталарнинг устаси дейишади. У ўттиз уч йилдан буён корхонада самарали меҳнат қилиб келаётир. Касбига муҳаббат, уни улуғлаш ҳақли равишда Ортиқ акага обрў келтирди. Хизматлари муносиб тақдирланди. Эндиликда унинг кўксини Меҳнат шуҳрати орденларининг икки нишони безаб турибди. У республикада хизмат кўрсатган саноат ходими фахрий унвонига ҳам сазовор бўлган.

Меҳнат фаолияти давомида Раҳим ака кўплаб шогирдлар тайёрлади. Улар орасида В. Стебунов ҳам бор. У ҳозир Раҳим ака ишлаётган цехнинг механигидир.

— Корхонамизда ёшлар кўп. Уларга касб-корни ўргатишда Раҳим Ортиқов каби фахрийларимизнинг ҳиссаси катта, — дейди корхона ёшлар қўмитасининг котиби М. Усмонов. — Бирон-бир савол туғилса, ўз ёрдамлари ва маслаҳатларини аямайди. Халқимизнинг қари билганни, пари билмайди, дейиши ҳам бежиз эмас.

— Илгари корхонага келган ёш токарь уч-тўрт ой таъмирловчининг ёрдамчиси вазифасига қўйиларди, — дейди Раҳим Ортиқов. — Бу унинг дастгоҳни ипидан игнасигача ўрганиш, мустақил ишлашга ўтганда қийналиб қолмаслиги мақсадида қилинарди. Ахир, конвейер усулида ишлайдиган цех, умуман корхона иш жараёнида ҳеч қандай узилиш бўлмаслиги лозим. Бунинг учун эса, энг аввало, малакали ва яхши ишчилар тайёрланиши лозим. Кези келганда шуни ҳам айтиш кераки, ёш ишчиларда касбга меҳр-муҳаббат ва садоқатни ҳам тарбиялаб бориш лозим.

Корхонамизда одамларни ижтимоий ҳимоялаш юзасидан кўпгина тадбирлар амалга оширилмоқда. Лекин ишчиларнинг меҳнат шароитлари янада яхшиланиши лозим. Мисол учун цехда қора мойга беланиб меҳнат қилмоқдалар. Цех саранжом-саришта бўлса, ишчи меҳнати ҳам унумдор бўлади. Шунингдек, малакали ишчилар ойлиги ҳам юқори бўлиши керак. Ишчи касби улуғ касб, ахир у моддий неъмат бунёдкоридир. Мустақил Республикамиз иқтисодиёти равнақи ишчи ўринбосарларини кўпроқ тайёрлашга боғлиқ. Буни асло унутмаслигимиз керак.

Ҳа, Раҳим ака ишчи ўринбосарлари ҳақида куюнчаклик билан ҳақ гапни айтди. Нафақат корхонани, балки Республикамиз саноати истиқболи тақдирини белгиловчи ишчи ўринбосарлари ҳам ўйлантирмоқда. У ўз дастгоҳида эришаётган ютуғини мустақил юртимиз ютуғи деб ҳисобламоқда.

Алишер РЎЗИЕВ.

Шаҳримиздаги 1-ёғочни қайта ишлаш корхонасида кўплаб меҳнат илғорлари ишлашади. Шулардан бири Ўразгул Эргашевадир. У мана бир неча йилдирки, ёғочни қайта ишлашда бошқаларга ўрнак бўлган ҳолда меҳнат қилиб келмоқда. Шу билан бир қаторда у ўзига муносиб шогирдларини ҳам тарбиялаб етиштирди. Улар ҳозир корхона илғорлари қаторидан ўрин олган.

СУРАТДА: Ўразгул Эргашева иш устида.

Усмон Усмонов сурати.

ЯНГИ БИНОДА КЕЧА

АКМАЛ Икромов районидаги 123-ўрта мактабда кеча ўтказилди.

Унда сўзга чиққанлар ўзбек тили, унинг бой имкониятлари, камсуқум, камтар миллатимизнинг бошидан ўтган қора кунлар ҳақида, қанча-қанча азиз инсонлар боши эвазига қўлга киритилган мустақиллик ҳақида тўлқинланиб гапирдилар.

Сўнгра мактаб ўқувчилари томонидан тайёрланган концерт дастури намойиш этилди. Айниқса, Зилола Маҳмудова, Жаҳонгир Аҳроровларнинг чиқишлари томошабинларда катта таассурот қолдирди.

Мактабнинг яқиндагина фойдаланишга топширилган янги биноси залида ўтказилиши ўзгача бир файз киритган бу тадбирни тайёрлашда Мастура Хошимова, Роҳиба Шукурова, Муҳаббат Орифжонова каби ўқитувчиларнинг қўшган ҳиссаси салмоқли бўлди.

Феруза ОДИЛОВА.

** Наманагандан хат*

ТОШКЕНТЛИК БУЮРТМАЧИЛАРГА

НАМАНГАН темир йўл ишчилар таъминоти бозор иқтисодиёти даврида аҳоли турмуш шароитини яхшилаш мақсадида бирмунча тадбирларни амалга оширмоқда. Шу йилнинг ўзида бу ерда нон ва нон маҳсулотлари, музқаймоқ, кунига 12 минг шиша минерал сув, вино тайёрловчи, атлас, полос цехлари ишга туширилди. Яқинда эса якка тартибда ва давлат томонидан қурилаётган уй-жойлар учун гулдор безакли ДСПлар ишлаб чиқарувчи цех маҳсулот бера бошлади.

Цехга икки дастгоҳ ўрнатилган бўлиб, оддий ёғоч қириндиси дастгоҳларга солиниб, кучли иссиқ босим орқали прессланади. Натижада ҳар ўн дақиқада уй шифтлари ва деворлари учун 50x50 схемасида чиройли безакли ДСП тайёр ҳолда чиқади. Ҳар донаси 22 сўмлик бу чидамли маҳсулотга тошкентликлар буюртмаси ортиб бормоқда.

Таъминотчилар ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, тошкентликларга кўплаб гулдор ДСПлар, минерал ва «Наврўз» ширин ичимлик сувларини юборишга аҳд қилишган.

Яқин кунлар ичида бошқа хил маҳсулотлар ҳам буюртма бўйича Тошкент шаҳри аҳолиси учун етказиб берилади.

Исматулла РУСТАМОВ.

* *Шароф Рашидовнинг 75 йиллигига*

Нуриддин МУҲИТДИНОВ:

«БИЗЛАР ИНОҚ ДЎСТ ЭДИК»

⊙ Хотиралар уммон сингари мавжли. Бирор воқеа сабаб бўладию хотира тилга киради. Кўз ўнгингда ҳаяжонли воқеалар жонланади, юрагингда туғён уйғонади.

Нуриддин Акрамович Муҳитдинов билан бир неча марта учрашганимизда, у кишининг тарихни чуқур биладиган, ўз юртини бениҳоя севадиган, покдил инсон эканлигига амин бўлганмиз. У кишининг, айниқса, сафдошлари ҳақидаги хотиралари ҳаммамиз учун ибрат бўлarлидир. Хусусан ҳар бир воқеага одил, холис баҳо бериш — Нуриддин Акрамовичга хос бўлган хусусиятдир. Биз бунга Нуриддин Муҳитдинов билан учрашганимизда, Шароф Рашидов ҳақидаги оташин ҳикояларини эшитганимизда яна бир бор иқрор бўлдик.

— **Нуриддин Акрамович, тарихда ҳар бир буюк шахс ўзининг изини қолдиради. Бу изларни йиллар шамоллари супуриб ташлолмайди, гирдоблар, баланд-паст тўлқинлар ювolмайди. Шу нуқтаи назардан туриб қараганда Шароф Рашидов тўғрисида нималар дея оласиз?**

— Дастлаб мен «Тошкент оқшоми» газетаси муштарийларига ўз саломимни топширсам, муҳарририятга бугунги суҳбатга имкон яратгани учун миннатдорчилик изҳор этсам.

Бугун биз ўзбек халқининг ажойиб фарзанди Шароф Рашидовнинг 75 йиллик туғилган кунини нишонлаяпмиз. Аввалари биронта раҳбарнинг туғилган куни бунчалар кенг нишонланмаган эди. Акмал Икромовнинг ҳам, Файзулла Хўжаевнинг ҳам, Усмон Юсуповнинг ҳам туғилган кунида, юбилейида уйига тўпланиб, табриклар эдик. Мана, биринчи маротаба Шароф Рашидовнинг 75 йиллигини ўтказяпмиз. Менимча Президентимиз Ислом Каримов жуда тўғри таклиф ва ташаббус кўрсатдилар.

Шу пайтгача Ўзбекистон Компартиясига ўн одам биринчи котиб бўлди. Шароф Рашидов улардан еттинчиси эди. Ҳамма котиблар қўлидан келганча ишлади. Лекин Шароф Рашидов ҳаммадан кўп ишлади: 24 йил биринчи котиб бўлиб турди. Ундан ташқари салкам 9 йил Олий Кенгаш Раёсатининг Раиси бўлиб ишлади. Давримиз учун кўз очиб юмгунчалик фурсат бўлса ҳам, лекин ўттиз уч йил инсон ҳаётида жуда катта палла. Бундан ташқари биринчи котиблардан биронтаси ҳам икки марта Меҳнат Қаҳрамони унвонига, Ленин мукофотига сазовор бўлган эмас. Иккинчи томондан биронтасининг бошига бунчалар фожиали кунлар тушмаган. Тириклигида «Энг зўр ёзувчи, энг зўр олим, энг зўр раҳбар, азиз отамиз» деб барча қўлдан келганча мақтади. Вафотидан кейин тантана билан кўмиб, орадан тўрт-беш ой ўттач, қоралашга тушдики, илгариги котиблардан биронтаси бундай тавқи лаънатга ботмаган эди. Бунинг устига Ўзбекистонда қўшиб ёзиш, кўзбўямачиликлар бўлди деб ҳаммасини олиб келиб Рашидовнинг гарданига юклашди. Натижада, Москвадан келган биринчи десант — 300 га яқин терговчилар, иккинчи десант — ишга юборилган раҳбарлар нима билан шуғулланишди? Улар 1976 йилдан 1984 йилгача бўлган муддатни олиб, текширишди. Савол туғилади: нега энди 1975 йилдан эмас? Нега 1983 йилгача эмас айнан 1984 йилгача? Бунинг тагида чуқур маъно, мазмун бор.

1984 йил июлида Ўзбекистон Коммунистик партиясининг XVI пленуми бўлди. Шундан кейинги 1989 йилгача бўлган беш йил ичида «пахта иши», «қоракўл иши», «ипак иши» деган уйдирма билан республикамизда минг-минглаб киши ҳибсга олинди, раҳбар ходимлар ишдан четлаштирилди, депутатликдан чақириб олинди, партиядан ўчирилди. Бундай фожиалар тарихимизда бўлмаган.

— **Нуриддин Акрамович, муштарийларимиз бизга йўллаган мактубларида сиз ҳақингизда сўрашиб. «Шу кишининг раҳматли Шароф Рашидов билан муносабати қандай эди?» деб сўрашади...**

— Тақдир, ҳаёт, меҳнат Шароф Рашидов ва мени бир-биримизга маҳкам боғлади. У кишини биринчи марта мен 1946 йилда кўргандим. Ўша йили икковимиз жумҳуриятга ишга ўтдик. Уруш ғалаба билан тугагандан кейин Тошкентга қайтдим. Мени Ўзбекистон Компартияси Марказий комитетига лектор қилиб ишга олишди. Шу йили Шароф Рашидов ҳам Самарқанддан Тошкентга келди: «Қизил Ўзбекистон» газетасига муҳаррир бўлиб тайинланди. Қисқа фурсатдан кейин мен Наманганга ишга юборилдим. Рашидов эса Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасига раис бўлди. Икки марта Наманганга борди. Икковимиз яйловларга, пахтакорлар ҳузурига, ўқув юртларига бирга бордик. Ҳар қандай шароитларда ҳам дўст бўлишга, бир-биримизни унутмасликка сўз бердик.

1950 йил апрель ойида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми бўлди. Пленумда Усмон Юсупов биринчи котибликдан озод қилиниб, ўрнига Амин Ниёзов сайланди. Мавлонов Абдураҳмоновнинг ўрнига республика Вазирлар Кенгашига раис бўлди. Шароф Рашидов Олий Кенгаш Раёсатига Раис этиб, мен партия Марказий Комитетининг мафкура бўйича котиблигига сайландик. Ўша куни иккаловимиз ҳам Бюро аъзоси этиб сайландик. Ўшандан бошлаб бирга ишладик. Иш устида гапларимиз, фикрларимиз баъзида бир-бирига тўғри келмай қолган пайтлар бўлган. Лекин шахсий муносабатларимиз, дўстлигимиз мустаҳкам сақланиб қолган.

1957 йили декабрь ойида КПСС Марказий Комитети котиби ва Раёсат аъзоси қилиб сайланишим муносабати билан мени Москвага чақириб олишди. Ўрнимга Собир Камолов котиб қилиб сайланган. Ўшанда, ёдимда бор, уч-тўрт номзод, шу жумладан Шароф Рашидовнинг ҳам номзоди бор эди: Кўпчилик Рашидовни «Ўз ишида ишлайверсин, учта раҳбарнинг иккинчиси бўлади» дейишган эди. Орадан ўн тўрт ой ўтгандан кейинги пленумда — бу пайтда мен Индонезияда эдим, — кўпгина тортишувлардан кейин Шароф Рашидов биринчи котиб этиб сайланган. Ўшанда «Тўғри қилишибди» деб айтиб, уни табриклаган эдим. Ҳозир ҳам айтаман: тўғри қилишган. Чунки бу пайтда Рашидов етук раҳбар бўлиб етишган эди.

Шу лавозимда у 24 йил ишлади. Мен эса Москвада, чет элларда бўлдим. Лекин биз учрашиб турардик. Меҳнат таътилига чиққанимда, сафарга келганимда, бирон ёқда кетаётганимда қўниб ўтиш хонаси келиб қоларди. Ана шундай пайтларда, якшанбами, бошқа кунми, биз албатта кўришардик. Рашидов Ўзбекистондаги аҳволни, мен эса чет элдаги воқеаларни айтиб берардик. Байрамларда, туғилган кунимизда бир-биримизга табрик йўллардик, иложи топилди дегунча бирга бўлардик.

Шароф Рашидов 66 йил яшади. Шундан ўттиз йилдан кўпроғини, умрининг деярли ярмини раҳбарлик ишларида ўтказди. Унинг даврида кўп хайрли ишлар амалга оширилди.

Лекин шу билан бирга, тан олиш керак, Ўзбекистонда ножўя ишларга ҳам йўл қўйилди. Масалан: Орол фожиаси. Бу Москванинг буйруғи билан бўлган эди. Ўрта Осиё республикалари раҳбарлари «Сибирь дарёларини Ўрта Осиёга олиб келамиз» деган ёлғонга ишонганлар.

Кейин, аввалари алмашлаб экиш 50 фоиз эди. Охирги йилларга келиб пахта майдонлари баъзи вилоятларда 86 фоизга етди. Оқибатда экология бузилди, ер бузилди, инсонлар саломатлигига путур етди. Буни ўша давр ўлчови билан баҳолаш керак.

Мен 1983 йили май ойининг ўртасида Тошкентга келдим. Ташқи савдога оид йиғилиш бор эди. Мажлис ўтди. Маърузачи эдим, маъруза қилдим. Кейин Шароф Рашидов ҳаммага рухсат бериб, мендан илтимос қилди:

— Дўстим Нуриддин, сиз қолинг, икковимиз суҳбатлашайлик.

Шу куни у менга юракдаги дардини айтди:

— Дўстим, менинг бошимга оғир ташвиш тушди. Нима қилишимни билмайман. Карахтман. Бир-неча кун аввал мени Москвага Сиёсий Бюро раҳбарлари чақиришиб, устимдан тўпланган барча ҳужжатларни олдимга қўйишди. Газеталарда босилган материалларгача кўрсатишди. У ёққа бориб келганларнинг гап-сўзларини ҳам яширмай айтишди. «Қўлимдан келганча ишлаяпман. Ўзим ҳалолман, бу ишларга аралашмадим» дедим. «Улар қаттиқроқ гаплашишди...». «Майли, мен пенсияга чиқишга тайёрман, олтмишдан ошдим» дедим. «Аризангизни ёзинг» дейишди.

— Сиз шу гапларни Тошкентда Бюро чақириб, бюро аъзоларига айтдингизми? — деб сўрадим.

— Йўқ, ҳеч кимга айтмадим, биринчи сизга айтяпман, — деди Рашидов.

— Энди нима қилиш мақсадингиз? — деб сўрадим.

— Ариза бераман, — деди Рашидов. — Ҳамонки иш фаолиятимни якунлар эканман, шу йили 6 миллион пахта берайлик, кейин ариза берай.

Бу ишлардан хабарим бор эди. 1984 йил бошида Москвада Юрий Владимирович Андропов КПСС Марказий Комитети Бош котиблигида унинг ҳузурига борганимда, у билан Ўзбекистон ҳақида суҳбат бўлди. «Рашидов ким? Қандай одам? Мен у кишини яхши танимайман» деб сўради. «Яхши одам, ақлли, обрўли, ҳалол, ишчан, — дедим. — Ҳукумат орден-медалларини олаяптику, бекорга берилмаганку?» Олдимга бир даста хат ташлади (орасида исми менга танишларнинг хати ҳам бор). «Буларга нима дейиш керак?» «Шошилмаслик керак» — дедим. «Хўп, ўйлаб кўрамиз», деди Бош Котиб. Андропов ҳузурида бўлган шу гапларни Рашидовга айтдим.

— Дўстим, — дедим кейин, — пенсияга чиқишга ваъда берибсиз, энди қўйишмас. Кейин пахта режаси ё тўлади, ё тўлмайди. Москвадагилар то режа амалга ошгунча кутиб туришмас. Энди, яхшиси, пленум чақиринг. Икки кунми, уч кунми масалани муҳокама қилинг. Ўзингиз маъруза қилинг. Ўзбекистонда бўлган ишларни айтинг, ҳужжатларни кўрсатинг. Бор гапни очиб ташланг. Нимаики бўлса барчасини айтинг, гуноҳкорлар ҳам аниқлансин. Бу жуда яхши иш бўлади. Чунки халқ билиши керак, шундай қилсангиз халқ раҳмат дейди, сизга. Қилган ишингизга халқ холис баҳо беради.

— Шундай қиламан, — деди Рашидов, кейин менга қараб, — қайтиб келинг, бирга ишлашамиз, — деди.

— Дўстим, — дедим, — аввал ҳам айтувдингиз, 1975 йилда, шу гапни. Брежневга ариза берувдим, элчиликдан чақириб олинг деб. Чақириб олувди. Кейин бирдан вазият ўзгариб кетди.

— Нуриддин, дўстим, — деди Рашидов, — икковимиз бирга ишлашимизга тиш-тирноғи билан қаршилар Тошкентда ҳам, Москвада ҳам бор. Билмадим, икковимиз бирга бўлсак, улар четга чиқиб қолишадими? — Кейин сўради: — Қаерда дам олмоқчисиз?

— Бирон ерга бориш керак, оилам билан, — дедим.

— Чортоққа келинг, — деди Рашидов.

Август ойининг бошида Москвадан тўртта йўлланма сотиб олиб, Тошкентга келдим. Шарофжон билан кўришдим.

— Пленум чақирмабсизку?! — деб сўрадим.

— Иложи бўлмади, — деди у, — рухсат этишмади.

— Энди нима қилмоқчисиз? — деб сўрадим.

— Билмайман, — деди дўстим. — Чортоққа қачон жўнайсизлар?

— Эртага, — дедим.

— Бўлмаса жўнайверинглар. У ёқда сизни Маҳкам Камолович кутиб олади. Уч-тўрт кундан кейин мен ҳам бораман. Ўша ерда гаплашамиз.

Аммо Шароф Рашидов Чортоққа бормади. Билмадим, ишлари кўпайиб кетдими чоғи. Йўлланма муҳлати битиб, қайтиб келдик. Қўнғироқ қилсам, Рашидов йўқ. Котибаси Маяхон «Жиззахга кетганлар, Сизнинг қўнғироқ қилганингизни ҳозироқ айтаман», деди. Эртасига Шарофжон дўстимнинг ўзи қўнғироқ қилди.

— Нуриддин Акрамович, салом. Келинингиз Хурсаной ҳам сизга салом айтяпти. Жуда зарур иш билан Самарқандга кетяпман. У ерда уч-тўрт кун турарман. Насиб қилса кўришармиз, — деди ва бизга оқ йўл тилади.

Ғойибона хайрлашиб, Москвага жўнаб кетдик. Икки ойдан кейин дунёдан ўтди. Нима демоқчи эди менга — шуни билолмай қолдим.

— **Дўстингиз ҳақидаги муфассал ҳикоянгизни тинглаб, у кишининг мунис қиёфаси кўз олдимдан ўтяпти. Нуриддин Акрамович, сиз ушбу оғир хабарни эшитганингизда Москвада эдингизми?**

— Йўқ, Швейцарияда эдим. Иш билан борувдим. Мамлакатнинг ҳамма ёғини айланиб келдик. Женевадаги кўлда сузиб юрувчи ресторанда бизни кутиб олган Вернон ва Моод деган кишилар зиёфат беришди. Дастурхон жуда ҳам тўкис. Эндигина бир қадаҳдан ширин винодан ичиб улгурмаган ҳам эдикки, Бош консулимиз Смирнов келиб қулоғимга:

— Нуриддин Акрамович, Рашидов вафот этибди, — деди.

— Нима деяпсиз? — дедим.

— Рашидов вафот этибди.

Жуда маъюс бўлиб қолдим. «Ахир яқиндагина кўрган эдимку» дейман. Ўша заҳоти қайтиб кетишнинг иложи бўлмади. Чунки ҳужжатларни имзолаш керак. Хуллас, эртасига Москвага учиб келдик. Дарҳол рафиқам Мукаррамхоним билан Тошкентга қўнғироқ қилиб, Хурсанойга таъзия билдирдик. Эртасига газеталарда таъзия босилди.

— **Нуриддин Акрамович, Ўзбекистондаги воқеалар сабабини нимада деб биласиз?**

— Ўзим ҳам шу масалага қайтмоқчи бўлиб турган эдим. Нега Рашидов пленум чақираман деганида рухсат берилмади? Бунинг сабаби шуки, мўлжаллаганларнинг қора ниятлари бўлган. Гап Рашидовда эмас. Шунинг учун ҳам айнан 1976 йилдан, айнан Рашидов икки марта Қаҳрамон бўлган йилдан тафтиш бошланди. Бу ишнинг бошида турганлар Москвада эди. Бу ишнинг чигилини Марказдан қидириш керак. Кейин энг кўп пахта берадиган, энг бой, энг катта жумҳуриятдан тўполон бошланса, таъсири кучли бўлади деб ўйланган. Шу ердан иш бошлаб жиловини қўлга олволишга интилишган. Ўзи қўшиб ёзиш Ўзбекистондан чиқмаган. Кремлнинг ўзидан чиққан бу иш. 1958 йилда КПСС Марказий Комитети Пленуми бўлган. Чорвачиликни тез фурсатда юксалтириш ҳақида. Бир неча ойдан кейин Рязань вилоятидан хабар келди: сут икки баробар кўпайди. Йил давомида икки-уч марта шунақа рапорт бўлди. Ларионов деган обкомнинг биринчи котиби бор эди. Шунга Қаҳрамон унвони беришга Раёсат қарор қилди. Фармон тайёрланди. Раёсатда тасдиқланди. Лекин Қаҳрамонлик юлдузини олишга Ларионов келмади: кечаси ўзини отиб қўйибди. Сабаби — берган ахборотлари ёлғон экан! Буёқда Хрушчёв хуноб, бу ёқда биз... Шунақа гаплар. Қўшиб ёзиш Ўзбекистон халқига туҳмат!

Мен Ўзбекистонга йигирма тўққиз йил жонажон юртимдан жудо бўлиб 1986 йилда келдим. Бўлаётган ҳангомаларни кўриб, рости, қаттиқ хафа бўлдим.

1984 йилдаги XVI пленумда Лигачев ҳам қатнашди. Кейин Москвага қайтиб бориб Ўзбекистон ҳақида катта мажлисда қаттиқ гапириб, бир неча жиддий айбларни қўйди. Шундан кейин бошланди «пахта иши», «ўзбек иши». Келган десантчилар республикамиз шароитини билишмасди.

Мен Михаил Горбачевга мактуб ёздим. Ҳамма бўлаётган воқеаларни батафсил изоҳладим. «Бир вақтлар ўзбеклар Москвага Маккага боргандек келиб кетарди. Дастлаб Ленинни зиёрат қиларди. Ҳозир Москванинг турмалари ўзбекларга тўлиб кетди. Узоққа бормайлик, Брежнев даврида Алиев, Кунаев, Рашидов бор эди Сиёсий Бюрода. Уччовини ҳам хор қилдинглар. Рашидов буларни кўтаролмади, чидолмади» деб 8 банддан иборат хат йўллаб, бу ишларни тўхтатишни талаб қилдим. Шу хатнинг асосида КПСС Марказий Комитети котиби, Сиёсий Бюро аъзоси Никонов бошчилигида махсус комиссия ҳам тузилди.

Мен Рашидов ҳақидаги миш-миш гапларга асло ишонмайман. Шунинг учун ишонмайманки у пулга муҳтож эмасди. Олган пулларидан ўз вақтида партия бадалларини тийин-тийинигача тўлаган экан. Мен буни ҳужжатларда кўрдим.

Яқинда Димаш Аҳмедович Кунаев келганда бирга Хурсанойнинг уйини зиёрат қилдик. Бугунги кунда Хурсанойга, фарзандларига яна бир марта таъзим қиламан. Умр йўлдошини ардоқлаган, отасининг ҳурматини камситмаган фарзандларга бош эгаман.

Шароф Рашидов ўз кучини, ўз истеъдодини халққа бахш этди. У халқ билан, партия билан бирга эди. Рашидов мустақил республикамиз тарихидан холисона меҳнати, республикамиз тараққиётига қўшган улкан ҳиссаси билан бошқа арбоблар қаторида ўзининг муносиб ўрнини эгаллайди.

— **Дилкаш суҳбатингиз учун сизга катта раҳмат, Нуриддин Акрамович! Ҳамиша соғ-саломат бўлинг!**

Суҳбатдош Темур УБАЙДУЛЛО.

⊙

СУРАТЛАРДА: (юқорида) Нуриддин Муҳитдинов ва Шароф Рашидов дам олишда (1960 йил); кекса суратчи Абдусаттор Тўраевнинг шахсий бисотномасидан олинган суратларда Шароф Рашидовнинг республикамиз ҳаётидаги муҳим воқеалардаги иштироки тасвирланган.

«Умид билан суқилган таёқ, бир кун берар меваю япроқ», — деган нақл бор. Бундан ўн йил муқаддам Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Ҳамид Сулаймонов номли Қўлёзмалар институтида қадимий ёзма ёдгорликлар билан шуғулланувчи мутахассислар тайёрлаш, сўнгра шу соҳа учун алоҳида бўлим очиб, фанда янги йўналишни барпо қилиш мақсадида ишлар бошлаб юборилган эди. Бугунги кунга келиб бу соҳада қилинган барча саъй-ҳаракатлар ўз япроқларини ёза бошлади. Ҳозирда институтда Ўрта Осиёда ягона бўлган «Қадимий ёзма ёдгорликлар» номли янги бўлим иш бошлади. Институт директорининг ўринбосари, филология фанлари доктори, профессор Насимхон Раҳмонов билан янги бўлим фаолияти хусусида суҳбатлашдик.

* *Илмий муассасаларда*

БИТИКЛАР — МАДАНИЯТИМИЗ НИШОНАСИ

— **Насимхон Асқарович, институтда эндигина шаклланган бўлимнинг алоҳида соҳа мақомини олиши, унинг фаолияти хусусида сўзлаб берсангиз.**

— «Қадимий ёзма ёдгорликлар» янги фан йўналишининг Ўзбекистонда шаклланишида институтимиз директори, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, таниқли олим Азиз Қаюмовнинг ғайрат-шижоати ва ташаббускорлигини алоҳида таъкидлашни истар эдим. У киши Ўзбекистонда Ислом давригача бўлган ёзма ёдгорликларни ўрганувчи мактаб яратамиз, деган эдилар. Мана, ният амалга ошди — қўлёзмаларни ўрганиш соҳасида янги йўналиш шаклланди. Мазкур йўналиш Ўрта Осиё халқларининг араблар истилосига қадар қўллаган ёзувлари, яъни урхун-энасой (туркий-рун), суғд ва эски уйғур ёзувларини ўрганади. Ҳозирга қадар мен урхун-энасой ёзувлари бўйича иккита монография, бир неча рисола ва бир қатор мақолалар эълон қилдим. Ушбу ёзувлар юзасидан Москва, Санкт-Петербург, Олмаотада ҳам баъзи олимлар шуғулланишган. Бизнинг улар билан илмий ҳамкорлигимиз ҳам яхши самара берди.

Шу ўринда бир нарсани айтиб ўтишни истар эдимки, урхун-энасой ёдгорликларини ўрганишни Ўзбекистонда биринчи марта биз бошладик, десак бирёқлама бўларди. Илк бор бу йўналишни юртимизда улуғ маърифатпарвар Абдурауф Фитрат бошлаб берган. У «Ўзбек адабиёти намуналари» (1927 йил) китобида урхун-энасой ёдгорликлар таркибига кирган Кул тигин битигтошидан бир парчани араб ёзувида нашр қилган эди. Кейин Олим Шарофутдинов, Теша Салимовлар мазкур ёдгорликни ҳозирги ўзбек тилида кўпчиликнинг эътиборига ҳавола қилишди. Устозимиз Азиз Қаюмовнинг «Қадимият обидалари» (1972 йил) китоби эса мазкур ёдгорликлар юзасидан дастлабки илмий-оммабоп асар ҳисобланади. Ғани Абдураҳмонов ва Алибек Рустамовларнинг «Қадимги туркий тил» дарслиги ҳам бу соҳадаги дадил қадамлардан биридир.

— **Қадимий ёзувлар нималар ҳақида ҳикоя қилади?**

— Урхун-энасой ёзувларидаги битигтошлар айниқса бугунги кун учун жуда ибратлидир. Улар ватан ва ватанпарварлик, одамийлик, мустақиллик учун кураш, тобеликнинг ёмон оқибатлари ҳақида ўгит беради. Халқ ва давлат бошлиғи муносабатлари ҳам битигтошларда алоҳида ўрин олган. Кул тигин (турк хоқонлигининг лашкарбошиси, қўлёзма 732 йили яратилган) шарафига ўрнатилган битигтошда турк хоқони Билганинг фаолияти айниқса ибратлидир. У турк мамлакатининг мустаҳкам, осойишта бўлиши халқнинг фаровонлигига боғлиқ, халқ фаровонлигини таъминлаш эса давлат бошлиғининг бурчи, дейди. Битигтошда у шундай ҳикоя қилади: «...Ялангоч халқни тўнли қилдим, оз халқни кўпайтирдим, оч халқни тўйдирдим, камбағални бой қилдим». Айниқса, бойликка ҳирс қўйишни қаттиқ қоралайди: «Баъзи хоқонлар, беклар бойлик йиғиш билан овора бўлиб, халқни боши берк кўчага олиб кириб қўйди». Шундай бекларга қарата у «Эй, кўзига мол-мулкдан ўзга нарса кўринмайдиган беклар, сизлар гумроҳсизлар», дейди. Билга хоқоннинг маслаҳатчиси ва саркарда Тўнюқуқ шарафига ўрнатилган битигтошлардаги (716 йил) эрк ва эркинлик ғоялари ҳам жуда ибратлидир. Эркин яшамоқчи бўлган ҳар бир халқ ўзи ким эканлигини англаб олиши, ҳар қандай ҳужумларга шай туриши лозим, дейди Тўнюқуқ. Бу битигтошдаги инсонпарварлик намуналари ҳам алоҳида аҳамиятга эга. Уларнинг ҳар бири ҳақида узоқ гапириш мумкин.

— **Урхун-энасой ёзувларини қадимда асосан кимлар қўллаган?**

— Бизнинг, яъни ҳозирги туркий халқлар, жумладан ўзбек аждодларининг ёзуви ана шу урхун-энасой ёзувларидир. Милоддан олдинги IV аср (ҳозирча бизга маълум бўлгани)дан то милоднинг VIII асри — араблар Ўрта Осиёни забт этгунига қадар ота-боболаримиз ана шу ёзувдан фойдаланишган. Ўз пайтида урхун-энасой ёзувлари халқаро ёзув, қадимги туркий тил эса халқаро тил (худди ҳозирги инглиз, немис, рус тиллари сингари) вазифасини бажарган. У даврларда урхун-энасой ёзуви «Скиф» ёзуви деб аталарди. Масалан, VI асрнинг ўрталарида Ғарбий турк хоқони Истами Константинополь ҳукмдори Юстин II га элчи орқали мактуб жўнатган. Ўша мактуб урхун-энасой ёзувида битилган экан. Демак, ота-боболаримиз ёзуви бошқа давлатларда ҳам маълум ва машҳур бўлган. Бугунги кунда ҳозирги кирилл ёзувидан лотин алифбосига ўтамиз, лотин алифбоси ўзбек тилидаги товушларни тўлиқ ифодалайди, деб даъво қилаётганлар қанчалик ноҳақдирлар. Мен мутахассис сифатида шуни айтмоқчиманки, шу пайтгача қўлланилган ёзувлар орасида ҳеч қайси ёзув урхун-энасой ёзувичалик туркий тилнинг товуш таркибини тўлиқ ифодалай олган эмас. Бу борада ҳам аждодларимиздан сабоқ олайлик. Тинч океанидан тортиб, ҳозирги Украинагача бўлган ҳудудларда урхун-энасой ёзувининг қўлланганлиги ёки Византия, Хитой, Ҳиндистон билан ўрнатилган дипломатик алоқаларда ушбу ёзувдан фойдаланилгани, ҳеч бўлмаса, Япония, Кореянинг минг йиллар давомида ўз ёзувидан кечмагани ва оқибатда уларнинг жаҳонда ҳар соҳада илғор ўринни эгаллагани сабоқ бўлар бугунги авлодга.

— **Сизнинг ихтисосингиз ноёб саналар экан. Демак, илмий-тадқиқот билан бирга шогирд тайёрлаш ҳам зиммангизда экан-да.**

— Шундай. Аммо бугунги кунда илмга чанқоқ ёшларнинг қадимий ёзувлар билан шуғулланишга дарров юраги бетламайди. Шуни унутмаслик лозимки, фан фидойиликни талаб қилади. Шунчаки, илмий даражага эришиш, фалон сўм маош олиш учун яшаётган одамдан ҳеч қачон яхши олим чиқмаган. Олим фақат келажакни кўзлаб ҳаракат қилсагина ундан бирор натижани кутиш мумкин. Илмий ғоялар дунёсида ҳам худди ҳаётнинг ўзидаги каби тараққиёт ва ҳақиқат дарров ғалаба қозонавермайди. Бунинг учун курашиш, барча кучларни сафарбар этиш, тўхтовсиз мақсадга интилиш ва ғалабага қаттиқ ишонч зарур.

— **Янги бўлимнинг келажакдаги режалари нималардан иборат?**

— Келгусида Қўлёзмалар институтида урхун-энасой ёзувлари бўйича бир қатор йўналишларни белгилаганмиз ва уларга албатта эришамиз. Биринчи навбатда ушбу битигтошларнинг тўлиқ академик нашрини ўзбек тилида тайёрлаш ва чоп эттириш лозим. Бунинг учун Москва, Санкт-Петербург, Олмаота, Сибирь ва Мўғулистондаги бир қатор илмий тадқиқот институтлари, музейлари билан алоқаларни янада мустаҳкамлаймиз (битигтошларнинг катта қисми Сибирь ва Мўғулистонда топилгани учун ўша ерда сақланади.) Гарчи, собиқ Иттифоқ парчаланган бўлса ҳам фан чегара билмайди. Акс ҳолда бизнинг меҳнатларимиз, илмий натижаларимиз ўз эгаларига етиб бормаслиги мумкин. Бундан ташқари урхун-энасой ёзувининг палеографияси ҳам алоҳида бир йўналиш. Ушбу ёзувлар асосан тошларга битилгани учун уларнинг фотонусхаларидан фойдаланамиз. Айниқса, битигтошларни туркий халқларнинг илк ёзма адабиёти сифатида ўрганиш, ўша даврда яратилган тасвирий санъат намуналарини тадқиқ этиш аждодларимиз бадиий тафаккурининг қай даражада юксак бўлганлигидан далолат беради. Бизнинг маданиятимиз қадимий, буюк деган қуруқ гаплардан кўра аждодларимиз тафаккури кенг қамровли эканини далиллар орқали кўрсатиш асосий вазифамиздир.

Абдумалик АБДУРАҲМОНОВ суҳбатлашди.

* *Инсон умрининг сир-асрорлари*

ҲАЁТБАХШ ТАДҚИҚОТЛАР

Ҳозирги замон иммунологияси биология ва умуман тиббиёт бўйича энг илғор соҳалардан биридир. Кейинги йилларда тиббиёт бўйича Нобель мукофотлари кўпроқ иммунология бўйича берилаётгани ҳам бу соҳанинг долзарблигидан далолатдир. [illegible] касалликларнинг, жумладан ОИТСнинг олдини олиш ва даволаш, аъзолар ҳамда тўқималарни муваффақиятли алмаштириш ва бошқа кўпгина хасталикларни даволаш йўлларининг топилиши иммунология билан боғлиқдир.

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг Иммунология институти ҳозирда мустақил муассасага айланган. [illegible] Иммунология институти директори — [illegible] тиббиёт фанлари доктори Руслан РУЗИБОҚИЕВ билан суҳбатимиз ҳам иммунологиянинг инсон ҳаётида тутган ўрни, институт ҳозирги вақтда ушбу соҳада амалга ошираётган ишлар хусусида бўлди.

— Руслан Маҳмудович, айтингчи [illegible]

— Ер юзида яшовчи ҳар бир инсон ўзига хосдир, [illegible]

[illegible]

— Модомики, инсон ҳаётида иммунитетнинг роли шунчалик катта экан, ўринли савол туғилади: киши ўз иммунитетининг ҳолати ҳақида қаердан маълумот олиши мумкин?

— Бу мураккаб масала. Поликлиникаларда афсуски, шифокор-иммунолог мутахассислиги йўқ, иммунмақом текширувлари эса бажарилмайди.

Тошкентда бизнинг институтимизда, физиотерапия ва пульмонология, онкология ва радиология, дерматовенерология илмий-текшириш институтларининг ихтисослашган иммунологик лабораторияларида тегишли тадқиқотлар амалга оширилади. Институтимизда иммунмақомни батафсил баҳолаш, инсонни иммуногенетик жиҳатдан тавсифлашни ўз ичига олган ҳолда клиник-иммунологик текшириш юзасидан пуллик хизмат кўрсатиш йўлга қўйилмоқда. Ушбу текширувлар асосида иммунитет бузилишларини бартараф этиш усуллари тавсия қилиниши мумкин.

— Иммунология институтида ҳозир қандай тадқиқотлар ўтказаяпсизлар, уларнинг натижалари қай тариқа бўляпти? Шулар ҳақида ҳам тўхталиб ўтсангиз.

— Институтнинг асосий вазифаларидан бири Республикамизнинг турли минтақаларига, жумладан мураккаб экологик вазият мавжуд минтақаларига иммунмақом баҳосини беришдир.

Ҳозирдаёқ камина раҳбарлик қилаётган иммуно-диагностика лабораториясида Ўзбекистоннинг махсус аҳоли иммунмақоми харитасини тузиш ишлари якунланмоқда. Текширувлар шуни кўрсатадики, Ўзбекистон аҳолиси иммунмақомининг кўрсаткичлари собиқ Иттифоқнинг республикалари бўйича ўртача кўрсаткичлардан маълум даражада фарқланади. Умуман, республикамиз аҳолиси учун шундай иммунмақом хоски, бунда қатор кўрсаткичлар ўртача Иттифоқ даражаларидан бирмунча юқори, бошқалари эса паст. Сурхондарё, Навоий вилоятларида муайян ўзига хосликлар мавжуд, Қорақалпоғистонда эса, экологик жиҳатдан ноқулай минтақалардаги аҳоли иммунмақомининг «Супрессив», яъни паторатли типига эга. Институтнинг тиббиёт фанлари доктори А. В. Мажидов раҳбарлигидаги иммунорегуляция лабораториясида турли пестицидларнинг катталар ва болалар иммунологик тизимига таъсири механизмига доир батафсил таҳлиллар ўтказилди. Маълум бўлишича, пестицидлар иммунологик тизим ҳужайраларининг — сумбали ҳужайраларнинг якуний популяциясига, уларнинг лизацияси, турли ҳужайраларнинг ўзаро таъсир жараёнларига, ҳужайралараро омилларнинг ишланишига, шунингдек етук ҳужайраларга таъсир кўрсатиши мумкин экан.

Худди шу лабораторияда биринчи бор пестицидлар таъсири ҳужайраларнинг табиий киллерлар (ўлдирувчилар) каби ўта муҳим популяциясига ҳам путур етказиши кўрсатиб берилди. Зеро, улар инсон узвиятининг ўсмага ва вирусларга қарши муҳофазасини таъминлаб туришади. Лаборатория томонидан иммунитетни синтетик полиэлектролитлар билан даволашнинг янги усуллари ҳам таклиф этилди.

Институтда ўтказилаётган тадқиқотларнинг муҳим бўлимларидан бири иммуногенетик тадқиқотлар бўлиб, булар қаторига иммунокомпетент ҳужайралар — I ва II-синф гистомувофиқлик мажмуи антигенлари сиртида ўзига хос молекулалар тизимини назорат қилувчи мазкур антигенлари сиртида ўзига хос молекулалар тузилишини назорат қилувчи генлар тақсимоти частотасини ўрганиш киради. Мазкур антигенларнинг (қон гуруҳини белгиловчи эритроцитларнинг турли антигенлари каби) ҳар хил халқлар наслларида (популяцияларда) (англияликлар, руслар, японлар) тақсимланиши бирдек эмас. Ўзбек популяциясида бундай тадқиқотларни ўтказиш амалда энди бошланмоқда.

Шундай қилиб, бундай тадқиқотларнинг натижалари индивидуал профилактикада, юқумли касалликларнинг кечиши ва оқибатларини олдиндан айта билишда мужассамлашади. Институтнинг клиник бўлимида («Тошшаҳарбошқурилиш» тиббиёт-санитария қисми базасидаги) доцент М. Ю. Саидова раҳбарлигида пестицидлар билан алоқада бўлувчи шахсларнинг иммунологик тизимида аниқланадиган нуқсонларни даволаш методлари ишлаб чиқилмоқда. Бўлим томонидан республикада биринчи бўлиб лимфатик томирлар тизимига ретростириал ёки кўкракка киритилувчи ва лимфетроп дори бирикмаларини киритишнинг янги усуллари жорий этилди. Мазкур усуллар даволаш самарадорлигини анча оширади. Институтимизда иммунокоррекциянинг дори-дармонли усуллари билан бир қаторда физик усуллари: гемосорбция ва қоннинг лазерли нурлантирилиши ҳам кенг қўлланилади.

Иммунокоррекция қўлланиши туфайли бронхиал астма касаллигини даволашда ҳам яхши натижаларга эришилди. Ҳозирги замон иммунологиясидаги долзарб муаммолардан бири узвиятнинг иммунологик тизимига оғишмай таъсир кўрсатишга эга янги дори бирикмаларини излашдир. Республикамизда «дори» очарчилиги бўлган, дориларни валютага сотиб олишга тўғри келаётган ҳозирги пайтда бу муаммо ўта муҳимдир.

Институтимиздаги тиббиёт фанлари доктори А. А. Ботирбеков раҳбарлигидаги иммунокоррекция лабораториясида металл мажмулар — таркибида синтетик электролитлар (машҳур гемодезга ўхшаш) ва металлар (мис, кобальт, рух, марганец) мавжуд синтетик қўшилмалар ўрганиб чиқилди. Маълум бўлишича, қўшилмалар бир ўқ билан икки қуённи уради: ҳам иммунитетни, айни пайтда ҳам гемопоэзни, яъни қон яралишини стимуллаштиради. Бу натижалар Республика ФА кимё ва полимерлар физикаси институти билан ҳамкорликдаги (иш ҳамраҳбари — кимё фанлари доктори С. Ғ. Ҳожиев) тадқиқотлар якунидир. Мазкур иммуногемостимуляторларнинг бир қанчаси ҳозирдаёқ ветеринария соҳасида қўлланилмоқда. Тиббиёт амалиётига жорий қилиш учун эса қўшимча тадқиқотлар ҳамда Фармқўмита ижозати керак.

Институтнинг биология фанлари номзоди А. Д. Соҳибов бошлиқ физик-кимёвий усуллар лабораториясида янги иммуностимулловчи ёки аксинча, иммуносупрессив дори бирикмаларини излаш йўллари ишлаб чиқилмоқда. Ҳозирда биологик фаолликка эга қўшилмаларнинг катта миқдори синтезланмоқда ёки аниқланмоқда. Улар орасида истиқболли иммунокоррекцияловчи бирикмалар борлигини қандай билиш мумкин? Айнан шу мақсадда бизда махсус алгоритм — изчил тест-тизимлар, яъни иммунологик, биокимёвий, биофизик усуллар мажмуи яратилди. Уларни янада чуқурроқ ўрганиш учун энг истиқболли бирикмаларни ажратиб олишга имкон беради. Ҳозирда лабораторияда иммуномодулловчи ҳаракатли бир неча истиқболли бирикмалар топилган. Умуман иммунология институти бошқа муссасалар билан бирга комплекс тадқиқотлар ҳам ўтказиб туради.

Иммунодиагностика лабораторияси ходимлари икки марта: 1990 ва 1991 йилларда Иммунология институтининг (Москва шаҳри) Чернобилдаги комплекс экспедицияси ишида қатнашишди. Чернобиль АЭСида ишловчи маҳаллий аҳолини, ЧАЭСнинг машҳур 4-блокини назорат қилувчи ядро тадқиқотлари институти олимларини текширувдан ўтказишди.

Натижалар шуни кўрсатадики, инсон танасининг иммунологик тизими ғоят сезгир ва организмга радиация таъсирининг объектив мезонидир. Бу ва бошқа натижалар аҳоли соғлиғи ҳолатининг назорати учун алоҳида аҳоли гуруҳлари мониторинги учун асос қилиб олинган.

Суҳбатдош
Дилшод ИСРОИЛОВ.

• Пойтахтимиздаги Ар-Розий номли ўрта мактабда ташкил этилган этнография музейи ўзининг бой-баракаси билан республика кўрик-танловида биринчи ўринни эгаллаган. Кўргазмадан жой олган қадимги буюмларни ўқувчи ва муаллимлар тўплашган. Айниқса маиший жиҳозлар бўлими бу ерга келувчиларнинг қизиқишини янада орттиради. СУРАТДА: ўқувчилар кўргазмани томоша қилишмоқда.

Равиль Альбеков сурати.

* *Кўпнинг кенгашига*

БОЙ БЎЛИБ БОЛТАСИ ЙЎҚ...

ЎТГАН куни Содиқжонни тўйга айтиб кетишганди. Ишдан кела сола апил-тапил ювиниб кийинди. Ўзини кўзгуга солиб, бир оз ўйланиб туриб қолди. Оқ кўйлаги ёқасининг кири анча билиниб қолибди. Ғижиндию лекин кайфиятини бузгиси келмади. Хотин деган бефаросат бўлса қийин экан, ўйлади у. Кечагина айтувди, ёқам кир, ювиб қўй, тўйга бораман, деб. У деразадан ташқарига мўралади. Хотини овқат қилаяпти, болалар эса кўчага ўйнагани чиқиб кетишган. Хотинидан бекитиқча маошидан сандиқ ортига яшириб қўйган бир пачка беш сўмликни олиб, чўнтакка урди.

— Вой, бир оғиз айтмайсиз-а, — деди хотини унинг отланганини кўриб. — Тўйга боришингизни билганимда овқатга гўшт солмас эдим. Ўзи бир бурдагина қолувди..

— Болалар-чи, мен емасам болалар ейди.

— Уларга пиёваям бўлаверади, гўштнинг фарқига борармиди, бола.

— Унда сен ея қол, топиб келадиган мен, — тўнғиллади Содиқжон.

— Ҳа, нариёққа ғамлаб қўйган бўлсангиз топасиз-да. Икки ойда бир кило гўшт келтириб, яна Мирзакаримбойдай томда туриб гапиришингизга бало борми!

Содиқжон ғижиниб, чап ёноғи учиб-учиб қўйди. Маст одамдек бироз тебраниб турди-да, шарт бурилиб болалари ётадиган хонага кириб кетди. Эшик илгагини солди. Сўнг чўнтагидан бояги пулни олди. Бирпас қўлида ушлаб у ёқ бу ёғини айлантириб, салмоқлаб кўрди. Пулнинг белбоғини йиртиб, ҳафсала билан бир-бир санаб, бешга бўлди ва бешта чўнтагига солди. Ҳамон ўзича нималардир деб минғирлаётган хотинига парво ҳам қилмай дарвозани қарсиллатиб ёпиб чиқиб кетди.

...Базм аллақачон бошланибди. У одамлар тепаси оша дастурхон атрофидагиларни кўздан кечириб, жўраларини қидирди. Ҳув ана, Обиджон қўлини кўтариб уни имлаяпти. Содиқжон енгил тин олди. Жўралари томон юраркан ўртада муқом қилаётган ўйинчи қизларга яқин келганда юраги ҳапқириб кетди. Қани, ўғил бола, деди кўксида кимдир, кўрсат ўзингни. Пулни йигит топади, йигит сочади. Қўллари ўзига бўйсунмай беихтиёр кўкрак чўнтагини пайпаслади. Ажратилган ўша маълум бешталикларни олди. Аллақандай ички ғурур билан ўйнаётган қизларнинг бошидан сочиб юборди. Тепага отилган мовий қоғозлар худди кабутарлардек ёйилиб, чирпирак бўлиб туша бошлади. Зумда ўн беш-йигирма чоғли майда болакайлар ҳар томондан дув этиб пул томон ёпирилишди. Бировлари ердагига ўзини ташласа, бошқаси бир-бирини туртиб-суриб, учиб тушаётган пулга қўл чўзади. Қизлар ҳам бирпас ўйинларидан тўхтаб, бирови очиқчасига, бирови эса уялганнамо юзига босган панжалари орасидан «саховатли» йигитга мамнун боқадилар. «Ҳа-а-а, хўр-р-роз, жақуу!» қичқирди кимдир. Бошқалар унга жўр бўлишди. Йигитлар қийқириғидан тўйхона ларзага келди. Содиқжон жўралари орасига суқуларкан, ўнг қўлини мушт тугиб баланд кўтарди. Бошқалар ҳам уни такрорлашди. Бу уларнинг тилида. «Салом. Бопладимми? Бопладинг!» дегани эди.

Базм давом этар, Содиқжон ва жўралари навбати билан «мардлик» кўрсатишарди. Бора-бора бу «олийҳиммат» йигитлар қаторига тўй эгалари ҳам қўшилишди. Ахир юрт чақириб дастурхон ёзишга етган пуллари хурсандчилик учун қадрдонлари бошидан сочишга етмай қолармиди? Аллақандай бегоналар олдида обрў ҳам керак-ку!

Жўраларининг хийла кайфлари ошди. Содиқжоннинг Ботир деган жўраси чайқала-чайқала ўрнидан турди.

— Хов, хоффиз укам... одамла-а-ар, тссс-о! — қўлларини баланд кўтарганча ўртага чиқди. — Навбат ўғил болаларга! Чал, жигарим, «Шиннанай»га!!

Аллақандай жазава куй ва қўшиқ янгради. Содиқжон ва ўн чоғли жўралар даврага чиқишди. Бургутдек қулочларини ёйиб қўшиққа мос тебрана бошлашди. Шу пайт улардан бири бир чангал қип-қизил ўн сўмликларни ҳавога отди. Кетидан беш сўмлик, йигирма беш сўмлик, яна ўн сўмликлар ва яна, яна ҳавода учиб ерга тушади. Ўрта болага тўлиб кетади. Кимдир оёқлари остида юмалаган, қайсинингдир енги йиртилган. Ҳатто ялтир-юлтур кўйлак кийган бир неча аёл ҳам ўралашади оёқлар остида. Учиб тушаётган пулларни тутамиз деб қайсидир меҳмонлар олдиларидаги безатиғлиқ дастурхон столлари билан ағанаб тушишди. Бўлди қийқириқ, бўлди тўполон. Қўшиқ тугаб, «пулдорлар» ва «овчилар» даврани тарк этишганда ҳозиргина бўлиб ўтган кўнгилхушликнинг гувоҳи сифатида бир пой туфли, ўкчаси кесилиб шап-шап қилинган эски калиш, униққан ялтироқ дурра, рўмолча ва ҳоказо яна алламбало майда-чуйдалар сочилиб ётарди. Атрофдаги одамлар нигоҳидан бу манзарага муносабатни англаш қийин эди шу тобда.

...Тўй тугади. Содиқжон дўстлари билан мамнун хушлашиб уйга кирди. Охирги ичган бир пиёла араги негадир ботмаяпти. «Қўлбола арақ бўлса керак-да» — ўйлади у ва муздекроқ нарса ичгиси келиб, музлатгич эшигини очди. Ҳеч вақо йўқ. Фақат боя хотини пиширган мастavадан ортгани ва яна ликопчада беш-ўн дона нимадир бор холос. Ўшани олди. Гўшт, майда тўғраб пиширилган гўшт экан. Бир бўлагини оғзига солди. Солдию, миясига нимадир «гуп» этиб урилди. Наҳотки?.. У каловланганича тортмадан қошиқни олдида, худди керакли нарсасини йўқотган одамдай ҳафсала билан тоғорачадаги маставанi кавлай бошлади. Қўлидан қошиқ тушиб кетди. Панжалари телбаларча чўнтакларига кириб чиқа бошлади. Бўм-бўш...

Ҳурматли оқшомхон. Ҳикояни шу ерда тўхтатамиз. Хулоса қилиш сизларга ҳавола. Қани, айтингчи, Сиз учун сохта ғурур устунми ёки яшаш?..

Нодира АБДУЛЛАЕВА.

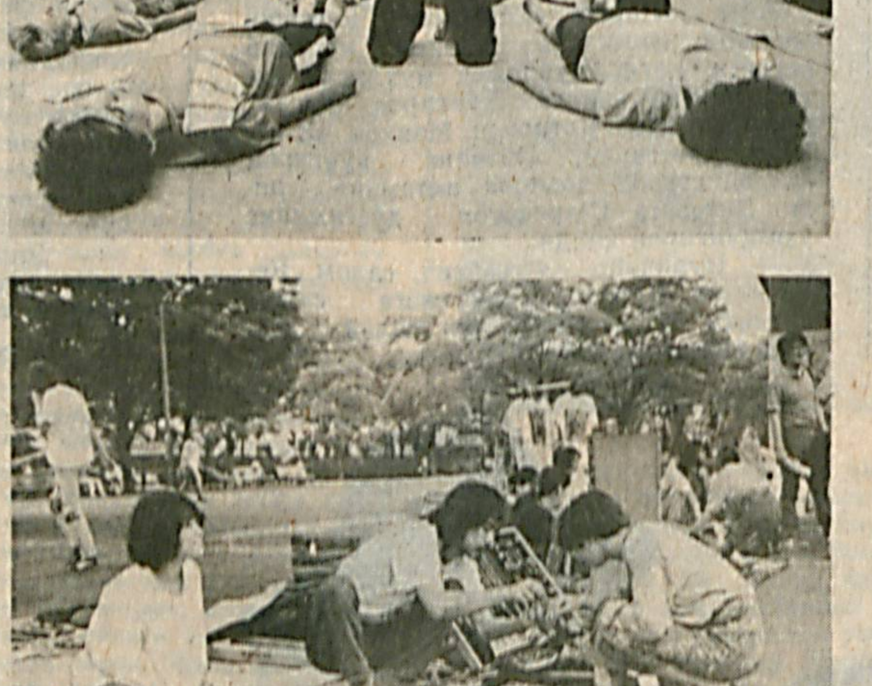

* *Ҳар тўғрида*

САНКТ-ПЕТЕРБУРГ. Нахимов кўчасидаги 1-уйда бир ярим йилдан буён йоготерапия ва парапсихология илмий-тадқиқот маркази ишлаб турибди. Уни умрининг 28 йилини йог санъатига бағишлаган Анатолий Иванов олиб бормоқда.

СУРАТДА: Анатолий Иванов машғулот ўтказяпти.

И. Куртов сурати. (РАТА—ТАСС).

ЯПОНИЯ. Спорт майдончаларидан бирини кутилмаганда вигзама деб аталувчи ҳинд ўсимликлари қоплаб олди. Табиатни муҳофаза қилиш вакиллари уни асраш тадбирларини кўра бошлашди.

Суратдаги мана бу ёш йигитча экологиянинг ёш жонкуярларига кумушдан ишланган қўлбола узукни таклиф этмоқда. Сотувчилар учун шундай қатъий шарт қўйилганки, савдога фақат табиий хом ашёдан тайёрланган ва қўлда ишланган буюмлар чиқиши лозим.

Н. Головнина сурати. (РАТА—ТАСС).

Муҳаррир
Эркин ЭРНАЗАРОВ.

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

33-29-33 — Солиҳ ЕҚУБОВ, муҳаррир ўринбосари
33-57-02 — Раҳматулла ФАЙЗУЛЛАЕВ, масъул котиб
32-55-21 — Марғуба АКРОМОВА, масъул котиб ўринбосари

БУЛИМЛАР

⊙ Ижтимоий-сиёсий муаммолар

32-55-83 — Дилшод ИСРОИЛОВ, мудир
32-54-34 — Муҳиддин БОЗОРОВ, мухбир
32-54-34 — Гулзода МАМБЕТОВА, мухбир

⊙ Иқтисодиёт ва ҳаёт

32-57-84 — Маҳмуд КОМИЛЖОНОВ, мудир
32-54-34 — Ғулом ЮСУПОВ, мухбир

⊙ Фан, маданият ва ахлоқ

32-54-19 — Саъдулла ШОДИЕВ, мудир
32-55-52 — Абдумалик АБДУРАҲМОНОВ, мухбир
32-53-66 — Назира СОДИҚОВА, мухбир

⊙ Адабиёт ва санъат

32-53-10 — Темур УБАЙДУЛЛАЕВ, мудир
32-53-66 — Суннат АЗЛАРОВ, мухбир

⊙ Ахборот ва спорт

32-53-66 — Шуҳрат ЗОКИРОВ, мухбир

⊙ Хатлар

33-29-70 — Зуҳра АЪЗАМХЎЖАЕВА, мудир

⊙ Эълонлар

33-81-42, 32-57-27

⊙ Шошилинч эълонлар хизмати

33-08-57.

Станок балансировочный „eldis-1200"

ТАШКИЛОТ

АВТОСЕРВИС УЧУН
ҚУЙИДАГИ УСКУНАЛАРНИ СОТАДИ:

«ЭЛДИС — 1010, 1200» мувозанатлаш дастгоҳлари;

енгил автомобиллар учун кўтаргичлар;

ғилдиракларнинг жойлашувини ростловчи стенд;

шиналарни ўрнатиш ва бўшатиб олиш;

электр вулканизатор;

«Қастрол», «САЕ» фирмаларида чиқарилган автомобиль мойлари ва бошқа ускуналар.

МАНЗИЛИМИЗ: 700099, Тошкент шаҳри, Амир Темур кўчаси, 118-уй, 607-хона.

ТЕЛЕФОНЛАР: (3712) 34-25-81, 34-66-44.

Й. Охунбобоев номли Республика тиббиёт билим юрти жамоаси билим юрти ўқитувчиси М. Отабековага онаси

Хадича
МАҚСУДОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент Давлат Техника дорилфунуни ректорати ва жамоат ташкилотлари ҳамда «2-Олий риёзиёт» таҳсилгоҳи жамоаси, шу таҳсилгоҳ ўқитувчиси

Саноат Усмоновна
КОМИЛОВАнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳуманинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг Физика-математика фанлари бўлими ва Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг У. О. Орифов номидаги Электроника илмгоҳи жамоалари физикавий электроника соҳасидаги йирик физик олим, А. Р. Беруний номидаги Давлат мукофоти лауреати, физика-математика фанлари номзоди, шахсий пенсионер

Аҳмет Халилович
АЮХАНОВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси

Тошкент оқшоми

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.

Шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек тилида чиқади.

ТЕЛЕФОНЛАР: қабулхона — 32-53-76, хатлар — 33-29-70, 32-53-79; [illegible] 32-81-42, 32-55-31, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат хабарлари [illegible]

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси.

■ Нашр кўрсаткичи 64690 ■ Босмага бериш вақти 11.30 ■ Босмага берилди 12.00. ⊙ Буюртма Г—459 ■ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10